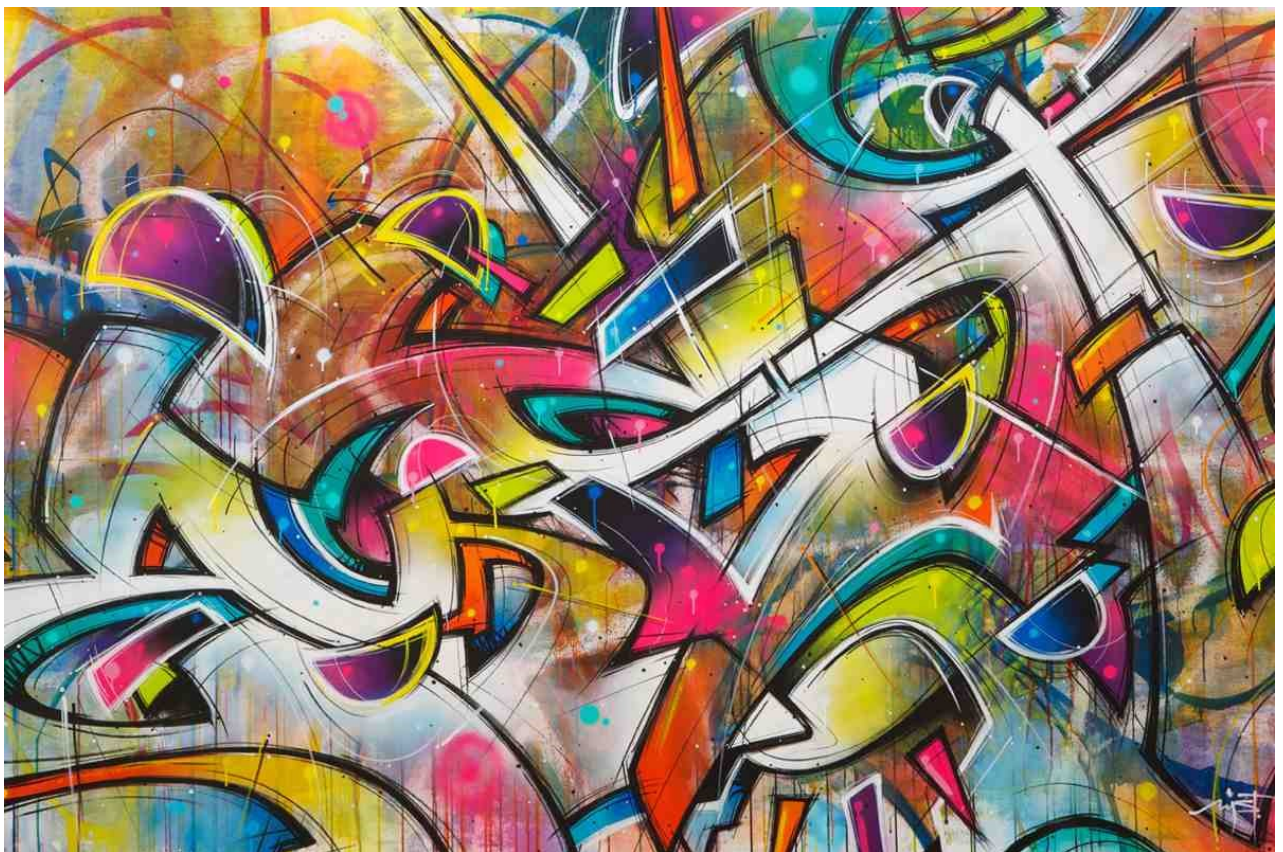

**Ungdomsskole-
struktur
Sørbyen/Vardal/
Hunndalen,
Gjøvik kommune**

Kjetil Ulset 2019

Innholdsfortegnelse

Innledning	5
1. Bakgrunn og mandat	6
1.1 Sørbyen	7
1.2 Hunndalen/Vardal	7
2. Skolebygningenes tilstand i Sørbyen/Hunndalen/Vardal	8
2.1 Vardal Ungdomsskole.....	8
2.2 Blomhaug skole	8
2.2.1 Nødvendige investeringstiltak.....	9
2.3 Grande skole.....	9
2.4 Kopperud skole.....	9
2.5 Vindingstad skole	10
2.5.1 Nødvendige investeringstiltak.....	10
3. Elevtallsutvikling	11
3.1 Boligbygging	11
3.2 Framskrevet folketall.....	12
4. Elevtallsutvikling i Gjøvik	13
4.1 Framskrevet elevtall	14
4.2 Elevtallsutvikling i Sørbyen/Hunndalen/Vardal.....	16
4.2.1 Grande skole.....	16
4.2.2 Blomhaug skole	18
4.2.3 Vindingstad skole	19
4.2.4 Kopperud skole.....	20
4.2.5 Vardal ungdomsskole	22
5. Framskrevet elevtall ved de ulike ungdomsskolealternativene	23
5.1 Struktur som i dag	23
5.1.1 Elevtallsutvikling på Kopperud, ungdomstrinnet med eksisterende struktur.....	24
5.2 Struktur med to ungdomsskoler	24
5.2.1 Elevtall ved Vardal Ungdomsskole ved to små ungdomsskoler i kretsen	25
5.2.2 Elevtall ved Sørbyen Ungdomsskole ved to små ungdomsskoler i kretsen	26
5.3 Struktur med en felles ungdomsskole.....	27
5.3.1 Elevtall ved felles ungdomsskole.....	27

6. Betydningen av skolestørrelse	28
6.1 Kategorisering av skoler etter størrelse	28
6.2 Forsking på betydningen av skolestørrelse	28
7. Vurderinger fra ulike perspektiv	30
7.1 Vurderinger i et pedagogisk perspektiv	31
7.1.1 Skolestørrelser ved de ulike alternativene	31
7.1.2 Sammenheng mellom skolestørrelse og kvalitet	31
7.1.3 Språkfag, valgfag og fagmiljøer	32
7.1.4 Fysisk læringsmiljø	32
7.2 Vurderinger i et organisatorisk perspektiv – fleksible, effektive og faglig sterke skoler.....	33
7.3 Vurderinger i et økonomisk perspektiv	34
7.4 Vurderinger i et samfunnsmessig perspektiv	37
8. Opprettholdelse av dagens ungdomsskolestruktur	38
8.1 Pedagogisk perspektiv	39
8.2 Organisatorisk perspektiv	40
8.3 Samfunnsmessig perspektiv	41
8.4 Økonomisk perspektiv	41
9. To små ungdomsskoler	41
9.1 Pedagogisk perspektiv	42
9.2 Organisatorisk perspektiv	42
9.2.1 Fagmiljøer	42
9.3 Samfunnsmessig perspektiv	43
9.4 Økonomisk perspektiv	43
10. En felles ungdomsskole	44
10.1 Pedagogisk perspektiv	44
10.2 Organisatorisk perspektiv	44
10.3 Samfunnsmessig perspektiv	45
10.4 Økonomisk perspektiv	45
11 Meninger blant brukere	46
11.1 Ansatte	46
11.1.1 Møter med ledelsen	46
11.1.2 Møter med pedagogisk personale ved Vindingstad og Kopperud skoler	48
11.2 Signaler fra FAU ved de fem skolene.....	50
11.2.1 Blomhaug skoles FAU	50
11.2.2 Kopperud skoles FAU.....	50
11.2.3 Grande skoles FAU	50

12. Vurdering av kretsgrenseregulering mellom Grande og Blomhaug	51
12.1 Grande skole.....	51
12.2 Blomhaug skole	52
12.3 Justering av kretsgrenser	52
Vedlegg.....	53

Innledning

Denne forstudien skal vurdere framtidig ungdomsskolestruktur i Sørbyen/Hunndalen/Vardal-området. Dokumentet skal gi en oversikt over ulike alternativer for ungdomsskoletilbud i området, der ulike alternativer skal vurderes ut fra fire hovedperspektiver:

- Pedagogisk perspektiv
- Organisatorisk perspektiv
- Samfunnsmessig perspektiv
- Økonomisk perspektiv

Forstudien er utarbeidet for å gi administrative og politiske myndigheter et oppdatert kunnskapsgrunnlag om elevtallsutvikling, kapasitetssituasjonen og konsekvenser av de alternative strukturmulighetene. Den skal danne grunnlaget for langsiktige og bærekraftige valg for valg av framtidig ungdomsskolestruktur for skolekretsene Grande, Blomhaug, Kopperud og Vindingstad.

I arbeidet er det avholdt møter med skoleledere, FAU-ledere og ansatte i de berørte skolene. I tillegg har FAU-lederne avholdt møter i sine respektive FAU, der framtidig struktur for ungdomsskolene i området har vært diskutert.

Følgende tre modeller for ungdomsskolestruktur er vurdert:

- Dagens struktur med en ungdomsskole for Vindingstad, Blomahug og Grande barneskolekretser, og kombinertskole 1-10 for elever i Kopperud krets.
- To separate ungdomsskoler, en for elever i Vindingstad og Kopperud kretser (Sørbyen), og en for elever i Grande og Blomhaug kretser.
- En felles ungdomsskole for elever i Grande, Blomhaug, Vindingstad og Kopperud kretser.

Lokalisering av framtidig ungdomsskole(r) er ikke vurdert i dette dokumentet. Når struktur er valgt, vil lokalisering være en naturlig neste fase i arbeidet.

Ved valg av framtidig struktur bør det tilstrebes at elevenes rett til et likeverdig skoletilbud blir oppfylt så langt som overhodet mulig.

1. Bakgrunn og mandat

I kommunestyret 28.09.2018 ble det fattet følgende vedtak:

Det igangsettes følgende forstudier som beskrevet i saksutredningen:

1. *Organisering av ungdomsskoletilbudet i Sørbyen og Hunndalen/Vardal.*
2. *Barneskoletilbudet i Hunndalen/Vardal, herunder*
 - a. *Behov for nybygg/nye moduler/renovering ved Blomhaug og Grande skoler*
 - b. *Vurdere kretsgrenseregulering mellom Grande og Blomhaug for å motvirke kapasitetsproblemer på Grande skole.*
3. *Med bakgrunn i de samlede utfordringene som er knyttet til skole- og barnehagetilbudet i Biri, ligger det til rette for å utarbeide en samlet utviklingsplan i denne delen av kommunen. Som grunnlag for en slik plan bør alternative løsninger for utbygging og organisering av barnehagetilbudet utredes nærmere.*

Det presiseres at disse alternativene blir utredet:

- a) *Oppvekstsenter for Biristrand og Redalen med barnehage og 1.-7.trinn*
- b) *Oppvekstsenter for Biristrand og Redalen med barnehage og 1.-4.trinn.*
- c) *Oppvekstsenter for 1.-10.trinn på Biri og barnehage.*
- d) *Det ønskes særlig at rådmannen ser på området Biristrand og hvorvidt opprettelsen av barnehageplasser i området vil bidra til økt tilflytting samt styrking av Biristrand skole.*

For å svare på dette vedtaket har man valgt å tilsette en prosjektleder i en toårig stilling. Prosjektleder er uten tilknytning til området Sørbyen/Hunndal/Vardal og Biri-området.

Utredningene på de beskrevne punktene må nødvendigvis bli forholdsvis omfattende. Kommunalsjef og prosjektleder har derfor valgt å presentere utredningene i to separate dokumenter.

Punkt 1 og 2 henger noe sammen, da Blomhaug og Grande skoler hører til under ungdomsskolekretsene som bes utredet i punkt 1. Punkt 1 og 2 blir derfor omhandlet i samme dokument. Punkt 3 er å anse som uavhengig av punkt 1 og 2. Punkt 3 blir derfor behandlet i et eget, separat dokument.

Hensikten med en forstudiefase vil være å analysere og avklare forutsetningene for og konsekvensene av å gjennomføre de ulike alternativene. I utredningen vil tjenestefaglige, økonomiske og bygningsmessige konsekvenser bli belyst og vurdert i forhold til risiko og forventet resultat. Dette vil gi grunnlag for å velge eller forkaste de ulike alternativene.

1.1 Sørbyen

De akutte kapasitetsutfordringene ved Kopperud skole er for skoleårene 2017/2018 og 2018/2019 løst gjennom leie av modulbygg. I saksutredningen til kommunestyret i sak 70/2017 heter det:

Å leie moduler for de to kommende skoleårene vil gi tilfredsstillende undervisningslokaler for elevene på barnetrinnet. I løpet av disse to årene vil det også være tid nok til å gjøre en vurdering av behovet for eventuelle varige løsninger.

Alternative konsepter for en varig løsning kan være:

1. Kopperud opprettholdes som en 1 - 10-skole med dagens elevgrunnlag/kretsgrenser
2. Kopperud videreføres som en ren barneskole ved at
 1. Ungdomstrinnet ved Kopperud skole overføres til Vardal ungdomsskole som bygges ut som ungdomsskole også for elever fra Kopperud krets.
 2. Det bygges en ny ungdomsskole for elevene fra Hunndalen/Vardal og Sørbyen, dvs elever fra skolekretsene Blomhaug, Grande, Vindingstad og Kopperud.
 3. Det etableres en ny ungdomsskole i sørbyen for ungdomskoleelever fra Kopperud og Vindingstad.

Alternativ 1 vil ikke påvirke eller påvirkes gjennom valg av løsningsalternativ i de andre områdene, men alle løsningene i alternativ 2 må vurderes i sammenheng med valg av alternativ for Vardal ungdomsskole.

1.2 Hunndalen/Vardal

Alternativer som bør utredes/vurderes:

3. Opprettholde hovedtrekkene i dagens struktur/organisering, men
 1. utrede/kartlegge behov for nybygg/nye moduler/reovering på alle tre skolene.
 2. vurdere kretsgrenseregulering mellom Grande og Blomhaug for å unngå kapasitetsproblemer på Grande skole.
4. Bygge ut og tilrettelegge Vardal ungdomsskole for å kunne gi ungdomsskoletilbud også til elever fra Kopperud.
5. Bygge en ny ungdomsskole for elevene fra Hunndalen/Vardal og Sørbyen, dvs elever fra skolekretsene Blomhaug, Grande, Vindingstad og Kopperud.

2. Skolebygningenes tilstand i Sørbyen/Hunndalen/Vardal

Det er tidligere gjort en analyse, kalt «skoleplanen» som presenterer bl.a bygningsmessig tilstand og oppgraderingsbehov for skolene i Gjøvik kommune. Vi gjengir her hovedtrekkene fra skolene i området, fra nevnte rapport, pluss at vi henviser til notater fra SWECO vedrørende Vardal Ungdomsskole og Kopperud skole.

2.1 Vardal Ungdomsskole

Skoletype	Ungdomsskole	8.-10. årstrinn
Brutto bygningsareal		3 800 m ²
Tomteareal		10 180 m ²
Byggeår		1965/1997/2007

Vardal Ungdomsskole ble bygd i 1965. Hovedbygget er på ca 6400 kvm, fordelt på 4 plan. Bygget inneholder en gymsal som legger sentralt i bygningen. Garderobeanlegget er i underetasjen. I tillegg ble det i 2007 oppført et modulbygg i en etasje, på ca 340 kvm. Skolen har elektrisk oppvarming, og har ventilasjonsanlegg fra slutten av 90-tallet. Det er flere mangler på universell utforming. Det er ikke arbeidsrom for pedagogisk personale som tilfredsstiller Arbeidstilsynets krav. Alder på bygget, og dets tilstand tatt i betraktning, mener vi at eksisterende bygninger bør saneres og erstattes med nybygg.

Se vedlagte dokumenter fra SWECO for nærmere informasjon omkring skolebygget.

2.2 Blomhaug skole

Skoletype	Barneskole	1.-7. årstrinn
Brutto bygningsareal		4 134 m ²
Tomteareal		17 950 m ²
Byggeår		1956/1964/1975/2000

Skolen har en stor flat tomt med store uteområder med lekeapparater, gras, ballslette, håndballbane på asfaltert gårdsplass. Skolen er bygget i flere trinn (1954 - 1999) og har 5 separate bygg. Det ble foretatt en stor ombygging/rehabilitering på deler av bygningsmassen i 1999. Alle byggene ble imidlertid ikke rehabilitert så skolen har avvik og utfordringer med inn klimaet på SFO-bygget på grunn av manglende ventilasjonsanlegg. Skolen har flere avvik på universell utforming.

Skolen har både vannbåren varme og elektrisk oppvarming. Skolen er tilknyttet fjernvarmenettet.

2.2.1 Nødvendige investeringstiltak

Tiltak	Kostnad
Ventilasjonsanlegg SFO bygg.	1 000 000
Utskifting av utvendige tak.	2 000 000
Tiltak universell utforming	1 100 000
Konvertere til fjernvarme (C og D bygget)	750 000
Sum	4 850 000

2.3 Grande skole

Skoletype	Barneskole	1.-7. årstrinn
Brutto bygningsareal		4 134 m ²
Tomteareal		17 950 m ²
Byggeår		1956/1964/1975/2000

Skolen ligger i skrånende terreng med store uteområder med lekeapparater, gras, ballslette, håndballbane på asfaltert gårds plass. Skolen har blitt påbygd flere ganger og har vannbårent varmeanlegg med egen elektrokjel og oljefyr. Det er behov for utskifting av vinduer som ikke ble skiftet ved ombyggingen i 2000, samt innvendige dører som ikke tilfredsstillers dagens krav. Det er flere avvik på universell utforming på grunn av at bygget inneholder mange trapper og mangler heis.

2.4 Kopperud skole

Skoletype	Kombinert skole	1.-10. årstrinn
Brutto bygningsareal		6 407 m ²
Tomteareal		12 524 m ²
Byggeår		1975/1982/1997

Skolen er bygd i 3 trinn. Noen fløyer er rehabilitert, mens det er flere som ikke er oppgradert. Dette gjelder spesielt bygg for små- og mellomtrinnet. SFO delen av skolen er «trangbodd» og er utfordrende. Byggene bærer preg av når det er oppført, rehabilitering bør vurderes. Bygget som rommer mellomtrinnet er av svært dårlig kvalitet. Opprinnelig var det ment som et midlertidig bygg. Skolen har egen svømmehall. Skolen har bare elektrisk oppvarming. Organiseringen av skolebyggene gjør det vanskelig å tilpasse til dagens undervisning på en rasjonell arealmessig måte. Akutte plassproblemer er løst ved midlertidige modulbygg. Omfang av ombygging eller nybygg avhenger av hvorvidt skolen fortsatt skal romme et ungdomstrinn. Dersom Kopperud skole blir en rein barneskole vil mellomtrinnet kunne overta ungdomsskolens lokaler, forutsatt at disse blir oppgrader og eventuelt ombygd.

Se vedlagte dokumenter fra SWECO for nærmere informasjon omkring skolebygget.

2.5 Vindingstad skole

Skoletype	Barneskole	1.-7. årstrinn
Brutto bygningsareal		4 631 m ²
Tomteareal		14 820 m ²
Byggeår		2004

Skolen ligger i skrånede terreng på en stor tomt med asfaltert gårds plass med lekeapparater, håndballbane og fotballbane. Skolen var ny i 2004 og er godt vedlikeholdt, men har noen avvik på universell utforming. Skolen har vannbårent varmeanlegg med egen elektrokjel og oljekjel.

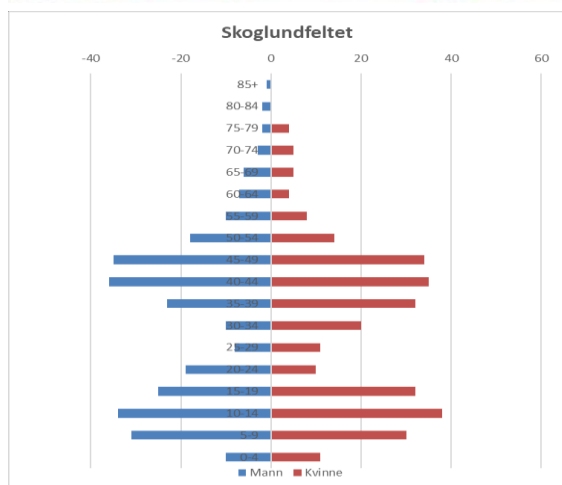
2.5.1 Nødvendige investeringstiltak

Tiltak	Kostnad
Tilkobling fjernvarme	
Tiltak universell utforming.	600 000
Sum	600 000

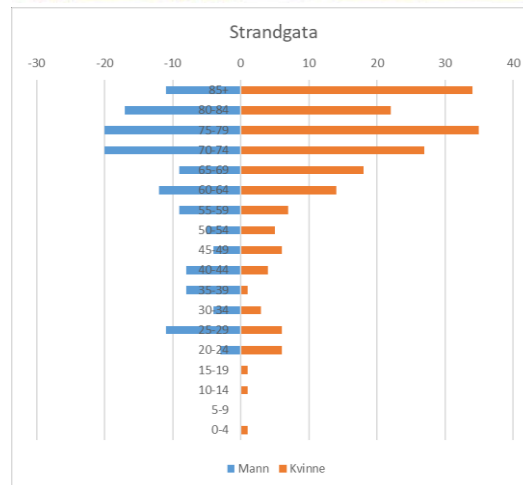
3. Elevtallsutvikling

3.1 Boligbygging

Tilrettelegging og utbygging i nye og eksisterende boligområder vil påvirke befolknings sammensetningen i området, og vil kunne påvirke elevtallsutviklinga i et område. Hvorvidt, og på hvilken måte det påvirker er avhengig av beliggenhet, type boliger og omfanget av utbygginga. Utbygging i boligfelt med hovedsakelig eneboliger/familieboliger vil vanligvis bety en periodisk økning i elevgrunnet. Det vil si at elevtallet gjerne øker noen år etter utbygging, for så å avta og «normalisere» seg (pukkeleffekt). Dette kommer som følge av at utbyggerne i et slikt område ofte er i noenlunde samme alder. Ulike boligtyper tiltrekker mennesker i ulike aldersgrupper. Sentrumsnære leilighetsprosjekter har vanligvis liten eller ingen betydning for elevgrunnet, mens eneboliger og familieboliger ofte har betydning for elevtallet. Dette ser man hvis man sammenligner alderssammensetningen av beboere på to slike steder, eksempelvis Skoglundfeltet i Kopperud krets, og Strandgata/Mustadhagen i Gjøvik krets.

Skoglundfeltet,
573 beboere,
116 elever i barneskolen

Strandgata,
332 beboere,
1 elev i barneskolen

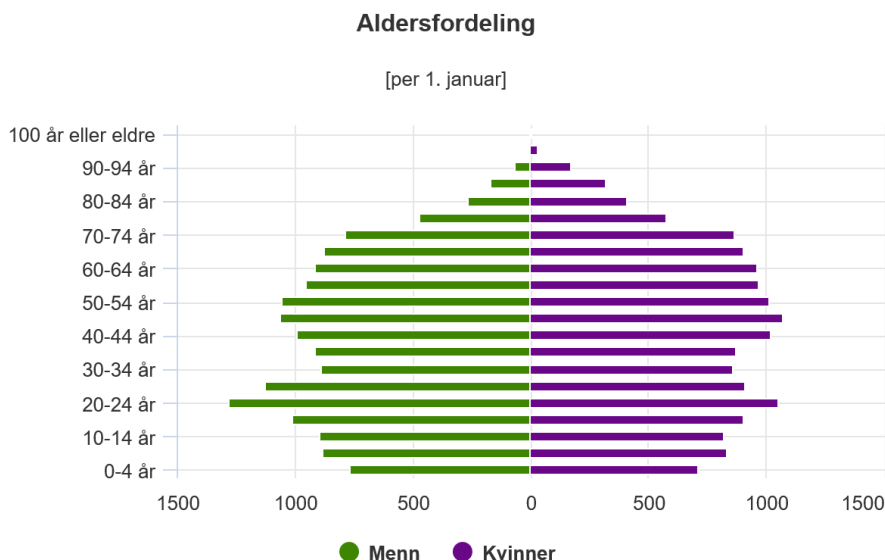
Arealplanen for Gjøvik kommune legger opp til at framtidig boligbygging som man kan anta at får størst effekt på framtidig elevtall, vil skje i henholdsvis i Grande og Blomhaug krets. Hvorvidt alle boenhetene faktisk blir bygd ut, og når det eventuelt skjer, er det vanskelig å si noe sikkert om.

3.2 Framskrevet folketall

Statistisk Sentralbyrå (SSB) har laget befolkningsframskrivninger på kommunenivå som kan hjelpe oss til å forutsi noe om framtidig elevtall, utover rein framskriving av elevtall basert på fødselstall. SSB beregner da befolkningens framtidige størrelse og sammensetning. Dette er bygd på de fire demografiske komponentene framtidig fruktbarhet, dødelighet, innenlandske flyttinger og inn- og utvandring. Da har laget tre hovedalternativer framskrivninger. Vi benytter oss av hovedalternativet. Fruktbarheten pr kvinne i Oppland var i 2018 rekordlav, med 1,62 barn per kvinne. Denne forutsettes å fortsette ned til like under 1,60 barn per kvinne på kort sikt før den stiger gradvis til 1,76 barn per kvinne. I Oppland fylke var imidlertid fruktbarhetsraten enda lavere, med rekordlave 1,49 barn pr kvinne i 2018. Dette vil få effekt for framtidig elevtall med mindre det skjer en vesentlig tilflytting av barnefamilier til Gjøvik kommune.

Levealderen forutsettes å stige fra dagens 81 år for menn og 84 år for kvinner til henholdsvis 88 og 90 år i 2060. Flyttinger innenlands er forutsatt å fortsette i samme mønster som det siste tiåret. Det betyr at det framskrives en fortsatt sentralisering, særlig blant unge voksne. Unge fruktbare tenderer til å flytte mot byene, noe som gjør at barna blir født sentralt. Distriktene opplever da en aldring. Innvandringen har falt de siste årene. Det forutsettes at dette fortsetter fram mot 2030. Dette skyldes først og fremst lavere innvandring fra Øst-Europa. Det forutsettes en svak økning i innvandring etter 2030, noe som speiler forventet befolkningsvekst ellers i verden. Man ser for seg en nettoinnvandring på 17.000-20.000 personer årlig gjennom det meste av århundret.

Disse forutsetningene viser at det blir en fortsatt befolkningsvekst i Norge, om enn svakere enn foregående tiår. Framskrivninger innebærer en viss usikkerhet, økende jo lenger fram i tid man ser, og hvor mindre grupper som er framskrevet. Framskrevet befolkningstall i en kommune blir således mer usikker enn framskrevet folketall for Norge som helhet.

Kilde: Folkemengde, Statistisk sentralbyrå

Figur 1 viser aldersfordeling i Gjøvik

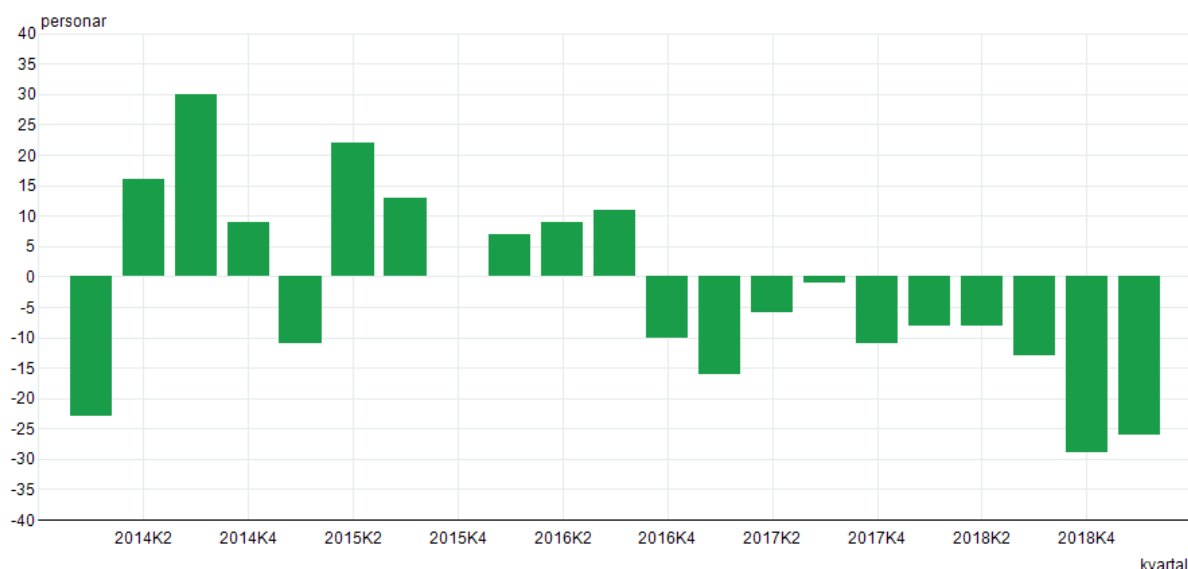
Som vi kan se av figur 1 er det et stort antall personer i alderen 20-30 år. I henhold til SSB var alderen på førstegangsforeldre i 2017 29,3 år for kvinner og 31,7 år for menn. Ut fra

aldersfordelinga å dømme, kunne man forvente høyere fødselstall fra ca 2022 og i en tiårsperiode framover enn i dag. Ganske sikkert vil fødselstallene bli lavere enn man kan forvente ut fra figur 1. Denne statistikken tar ikke inn over seg at Gjøvik er en liten universitetsby med forholdsvis mange studenter. NTNU Gjøvik og Fagskolen Innlandet hadde i overkant av 4000 studenter i 2018. Det er derfor grunn til å anta at en forholdsvis stor andel av 20-25-åringene bor her i studietida, og vil flytte ut av kommunen før de får sitt første barn.

4. Elevtallsutvikling i Gjøvik

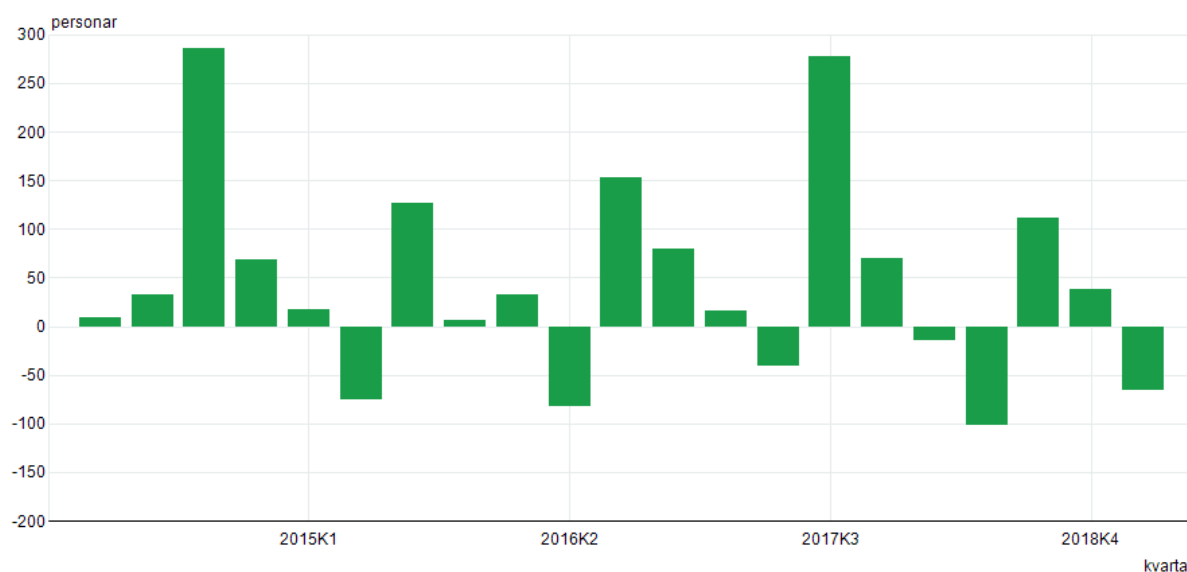
Elevtallet i et område vil variere over tid. Det vil variere i kommunen som helhet, og det vil variere innen den enkelte skolekrets. Kommunen har hatt en svak netto tilflytting de siste årene, men fødselstallene har gått gradvis nedover. Det betyr at vi ikke kan forvente brå og vesentlig endring i folketallet i kommunen.

01222: Befolkning og kvartalsvise endringar, etter kvartal. Gjøvik, Fødselsoverskot.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2 Fødselsoverskudd i Gjøvik kommune de siste 5 år

Kilde: Statistisk sentralbyrå

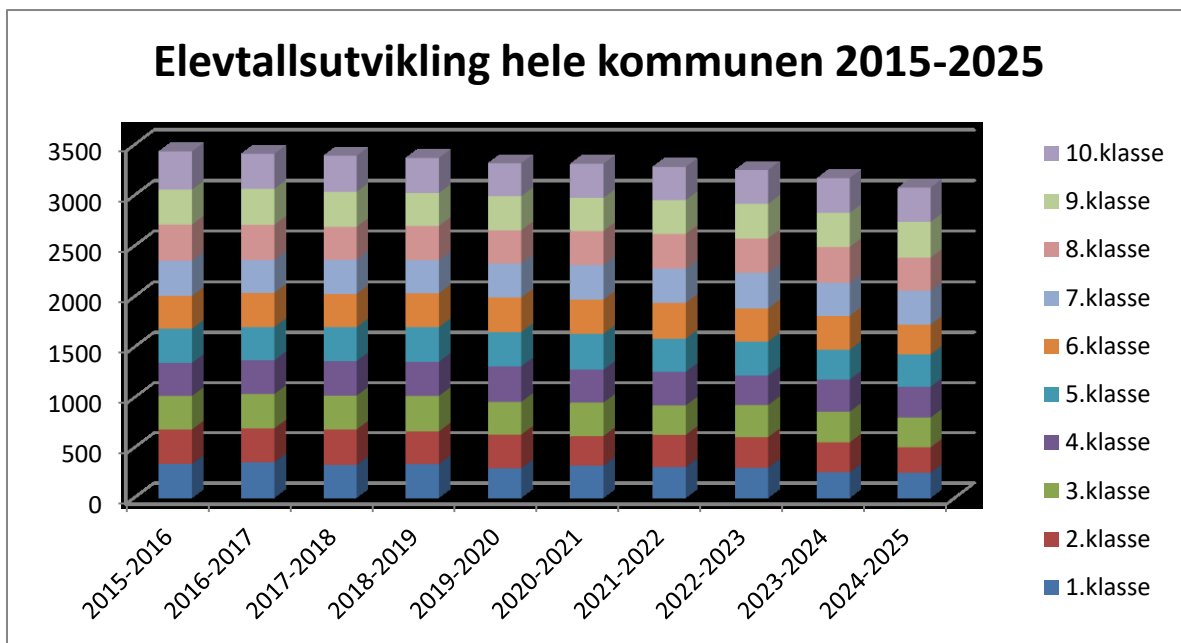
Figur 3 Netto befolkningsvekst kvartalsvis de siste 5 år i Gjøvik kommune

Figur 2 og Figur 3 viser at befolkningsveksten i Gjøvik kommune har vært svært liten. Derfor har vi i dette dokumentet valgt å bruke framskrevet elevtall med utgangspunkt i folkeregisterets fødselstall pr 08.01.2019. Framskrevet elevtall er ikke en prognose. En framskrivning tar derfor ikke inn over seg forhold som tilflytting/fracflytting, elever i privatskole, elever som går på en annen skole enn hva boligadressa skulle tilsi osv. Dette gjør også at tallene ved den enkelte skole kan avvike noe fra det antall elever som faktisk går ved den enkelte skole. Dette er det viktig å ha klart for seg. I Gjøvik kommune er det fritt skolevalg. Vi veit at noen skoler er mer «populære» enn andre. Dette gir seg utslag på at faktisk elevtall avviker noe fra det framskrevet elevtall skulle tilsi. Tendensen er imidlertid klar, og viser trekkene ved hver enkelt krets. Videre er det viktig at skolene er dimensjonert for det antall elever som bor innafor skolekretsen, grunnet lovfestede rettigheter. Når man bruker framskrivning er det ikke rom for å tru eller anta. Statistikk basert på framskrivning handler altså om fakta, om det vi veit. Når folketallet er forholdsvis stabilt slik som i Gjøvik kommune, vil framskrivning gi et nokså korrekt bilde på utviklinga.

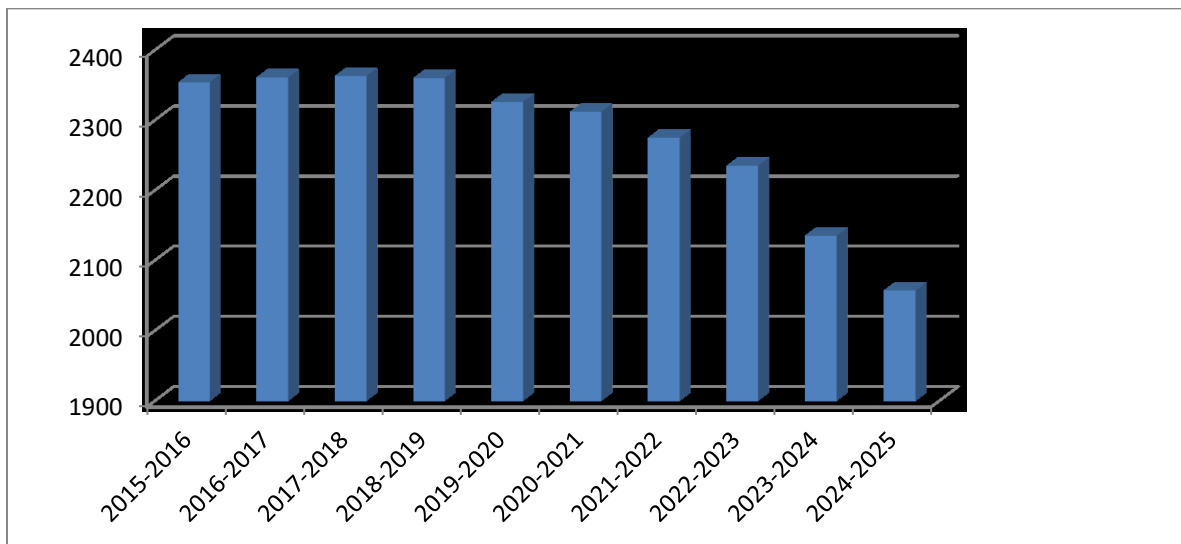
4.1 Framskrevet elevtall

Rein framskrivning av folkeregisterets tall på barnefødsler i Gjøvik kommune viser at det samlede elevtallet fra 1. - 10.-trinn i Gjøvik kommune fra skoleåret 2018-2019 til skoleåret 2024-2025 vil synke med nesten 300 elever, fra 3370 elever i 2018-2019 til 3076 elever i skoleåret 2024-2025. Disse barna er født i perioden 2012 - 2018. I samme periode var det en netto befolkningsutvikling i Gjøvik fra 29202 i 2012 til 30642 i 2018, en netto befolkningsvekst på 1440. Til tross for en viss befolkningsøkning, minker fødselstallene i samme periode. Det er lite eller ikke noe som tyder på at befolkningsutviklingen i åra som kommer vil være vesensforskjellig fra de foregående. Det vil igjen si at tendensen fra tallene som framkommer av elevtallsframskrivinga trulig vil være forholdsvis korrekt.

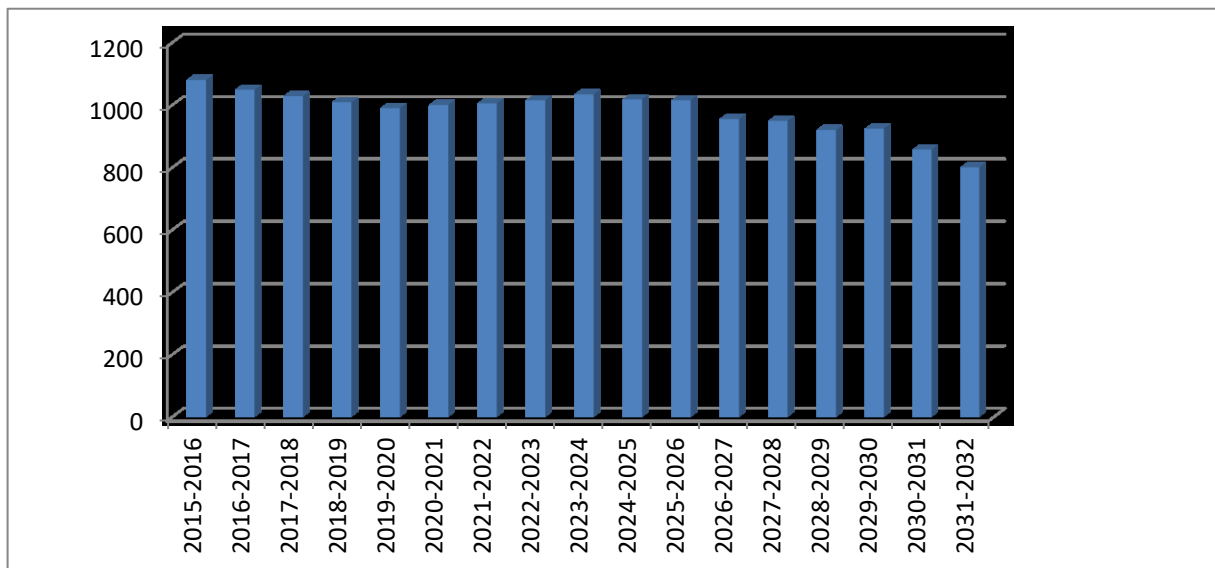
Om vi bryter tallene ned til å gjelde for hhv barne- og ungdomsskole, vil vi kunne si mer om utviklinga videre framover. I og med at framskrevet elevtall bygger på fødselstall, kan vi si noe om elevtall i ungdomsskole 7 år lenger fram i tid enn vi kan for barneskole. Det kan derfor være interessant å se på elevtallsutvikling i hhv barne- og ungdomsskole.

Figur 4 Elevtallsutvikling 1.-10.trinn 2015-2025, hele kommunen

Figur 5 Elevtallsutvikling barnetrinn hele kommunen, fram til 2025. Elevtallet på barnetrinnet vil i perioden 2015-2025 gå ned med 297 elever

Figur 6 Elevtallsutvikling ungdomstrinn 2015-2032. Hele kommunen.

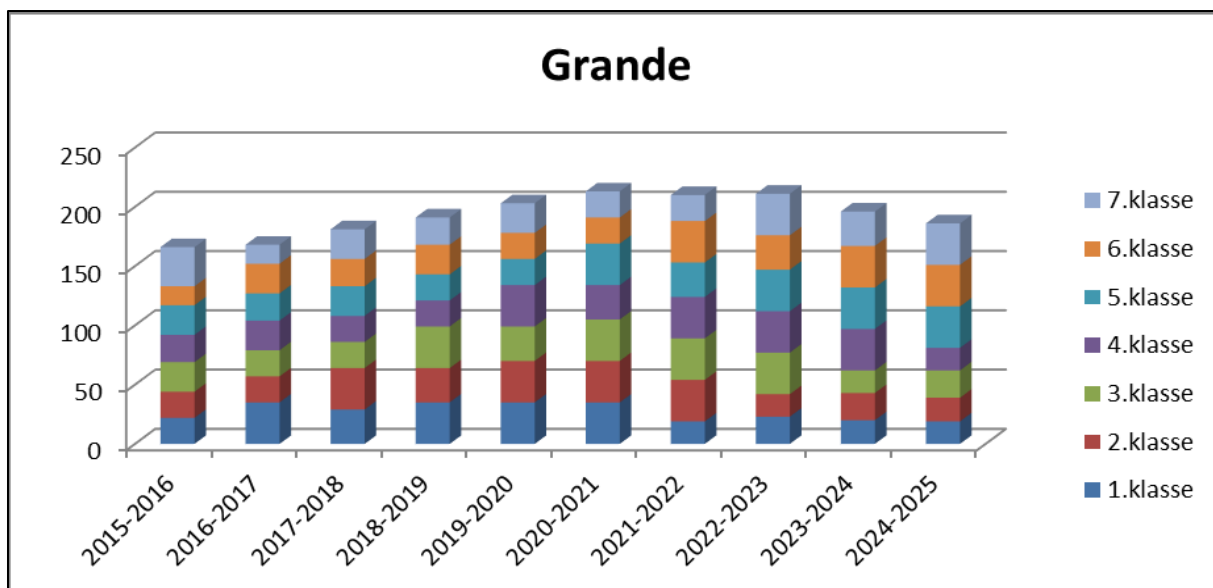
I perioden 2015-2024 vil elevtallet i ungdomstrinnet gå ned med kun 62 elever. I og med at vi har data for ungdomsskolen 7 år lenger fram i tid, kan vi se at elevtallet fra 2015-2016 til skoleåret 2031-2032 vil gå ned fra 1081 elever til 801 elever, altså en nedgang på hele 280 elever.

4.2 Elevtallsutvikling i Sørbyen/Hunndalen/Vardal

Framskrivning av elevtallet i Sørbyen/Hunndalen/Vardal bør ha betydning for beslutningsprosessen rundt ungdomsskolestruktur i området. Vi har derfor valgt å sortere elevtallsutviklingen i området fordelt både på den enkelte barneskolekrets, og tilsvarende ut fra de tre alternativene for valg av ungdomsskolestruktur.

4.2 1 Grande skole

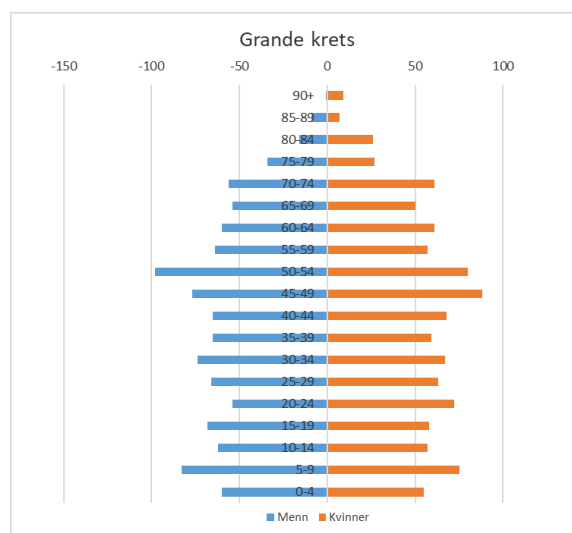
Framskrevet elevtall viser 191 elever skoleåret 2018-2019, det vil nå en topp på 213 elever 2020-2021. Skoleåret 2024-2025 vil Grande skole ha 186 elever. Dette er en nedgang på 27 elever. Arealplanen i Gjøvik kommune viser at det er lagt opp til boligbygging i Grande krets. Utbygging av felt spredt småhusbebyggelse gir erfaringsmessig utslag på elevtallet noen år etter etablering. Det er grunn til å anta at den generelle nedgangen i elevtall langt på veg vil «nulles ut» av den forventede veksten som følge av boligbygging i kretsen.

	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025
1.klasse	22	35	29	35	35	35	19	23	20	19
2.klasse	22	22	35	29	35	35	35	19	23	20
3.klasse	25	22	22	35	29	35	35	35	19	23
4.klasse	23	25	22	22	35	29	35	35	35	19
5.klasse	25	23	25	22	22	35	29	35	35	35
6.klasse	16	25	23	25	22	22	35	29	35	35
7.klasse	33	16	25	23	25	22	22	35	29	35
Totalt	166	168	181	191	203	213	210	211	196	186

Figur 7 Diagrammer og tabeller viser elevtallsutvikling for Grande skole 2015-2025

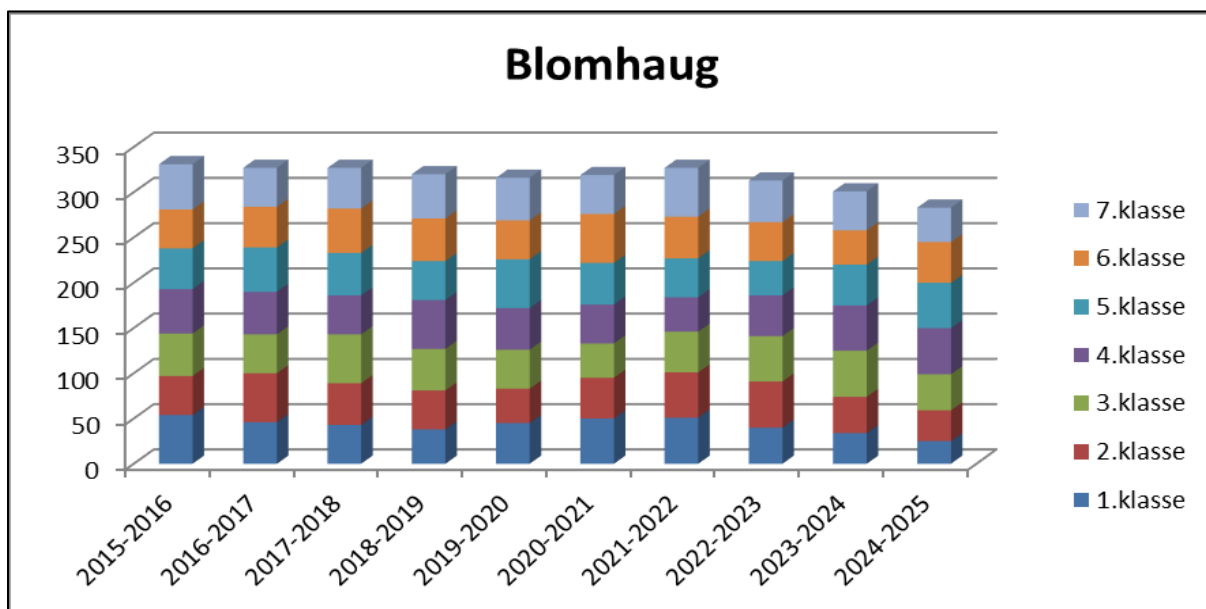
Ut fra befolkningspyramiden som viser aldersfordelinga i Grande krets kan vi se at det er liten grunn til å forvente økning av fødselstallet i kretsen i overskuelig framtid. En eventuell økning av fødselstall i kretsen, vil derfor måtte komme som følge av tilflytting. Det forholdsvis store antallet barn i på 5-9 år er skoleelever nå. Dette er den forventede «pukkeeffekten» man gjerne får i etterkant av utbygging av boliger i et område som tiltrekker seg barnefamilier. I dette tilfellet skyldes pukkeeffekten i hovedsak den store utbygginga som har vært rundt Bybrua. Det er lagt ut ytterligere tomter i området. Det vil trulig påvirke fødselstallet i området, men trulig vil det som sagt langt på veg «nulles ut» av den generelle nedgangen i fødselstall, og at pukkeeffekten fra de første utbyggingene er over.

Figur 8 Aldersfordeling Grande krets januar 2019

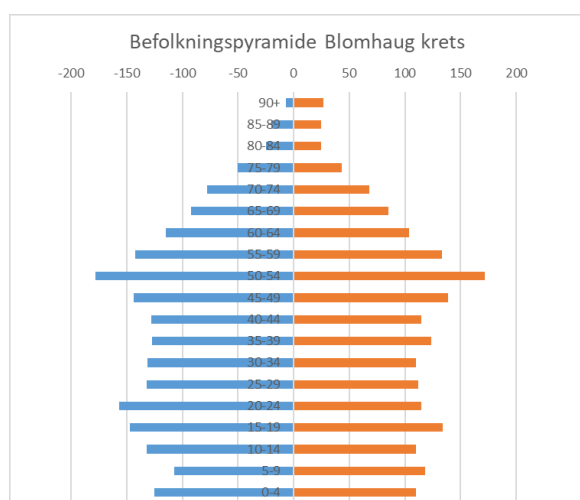
4.2.2 Blomhaug skole

Elevtallet vil gå ned fra 320 elever i skoleåret 2018-2019 til 283 elever for skoleåret 2024-2025. Det er planlagt boligbygging av en viss betydning i kretsen, noe som kan forventes å påvirke framtidige årskull. Nedgangen i elevtall kan derfor trulig forventes å flate ut videre framover.

	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025
1.klasse	54	46	43	38	45	50	51	40	34	25
2.klasse	43	54	46	43	38	45	50	51	40	34
3.klasse	47	43	54	46	43	38	45	50	51	40
4.klasse	49	47	43	54	46	43	38	45	50	51
5.klasse	45	49	47	43	54	46	43	38	45	50
6.klasse	43	45	49	47	43	54	46	43	38	45
7.klasse	50	43	45	49	47	43	54	46	43	38
Totalt	331	327	327	320	316	319	327	313	301	283

Figur 9 Diagrammer og tabeller viser elevtallsutvikling for Blomhaug skole 2015-2025

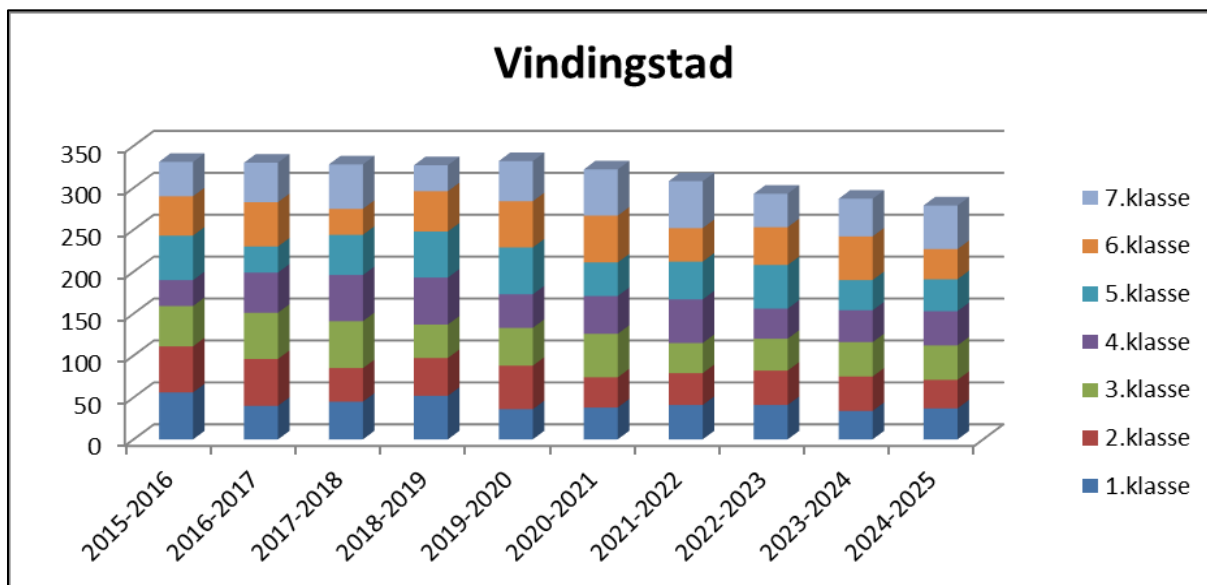

Figur 10 Aldersfordeling Blomhaug krets, januar 2019

Aldersfordelinga i Blomhaug krets viser at vi ikke kan forvente økning i fødselstallet på kort sikt. Antall personer i alderen 20-24 år skiller seg litt ut. Dette er ei aldersgruppe som statistisk sett får barn i løpet av en tiårsperiode. Vi ser imidlertid at antallet jenter ikke er særlig høgt, hvilket sjølsagt er avgjørende for framtidige fødsler. Om man sammenligner aldersfordelinga i Blomhaug med aldersfordelinga generelt i Gjøvik, finner vi igjen mange personer på ca 20 pluss. Igjen, dette må delvis sees i sammenheng med NTNU/Fagskolen Innlandet. Effekten på framtidig fødselstall i kretsen er derfor trulig svært begrenset.

4.2.3 Vindingstad skole

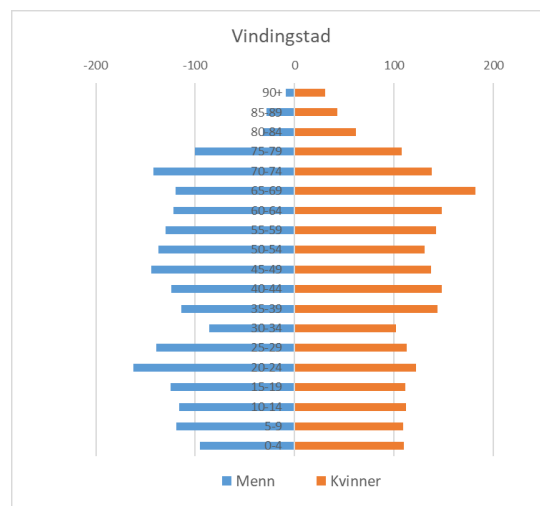
Vindingstad skole har om lag samme elevtall som Blomhaug skole, og tendensen i elevtall er tilsvarende, men nedgangen i framskrevet elevtall er noe sterkere. Skolen har en topp på 332 elever skoleåret 2018-2019. Framskrevet elevtall viser en gradvis nedgang til 279 elever i skoleåret 2024-2025, noe som er en nedgang på 53 elever. Da er 7.klasse det suverent største kullet på skolen. Det er derfor grunn til å anta at nedgangen vil fortsette i alle fall ytterligere ett år. Det er lagt opp til bygging av boliger i Vindingstad krets. Imidlertid er dette i hovedsak blokkbebyggelse og konsentrert småhusbebyggelse, noe som tradisjonelt har vist seg å ha liten betydning for elevtallet i en skolekrets.

	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025
1.klasse	56	40	45	52	36	38	41	41	34	37
2.klasse	55	56	40	45	52	36	38	41	41	34
3.klasse	48	55	56	40	45	52	36	38	41	41
4.klasse	31	48	55	56	40	45	52	36	38	41
5.klasse	53	31	48	55	56	40	45	52	36	38
6.klasse	47	53	31	48	55	56	40	45	52	36
7.klasse	41	47	53	31	48	55	56	40	45	52
Totalt	331	330	328	327	332	322	308	293	287	279

Figur 11 Diagrammer og tabeller viser elevtallsutvikling for Vindingstad skole 2015-2025

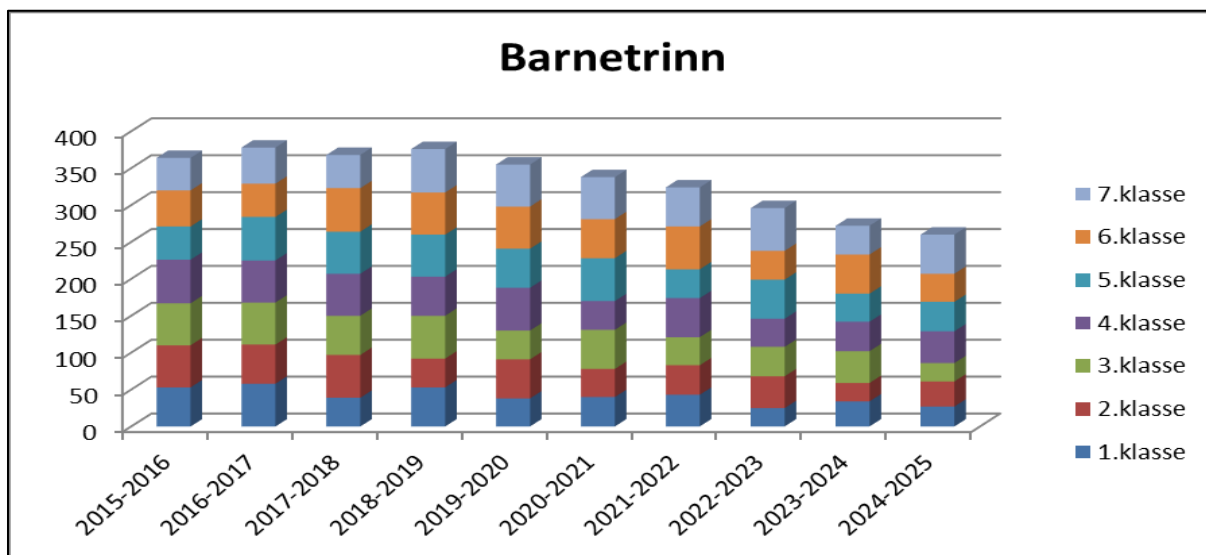
Befolkningspyramiden for Vindingstad krets viser en forholdsvis stor andel personer i alderen 20-30 år. Også her bør man merke seg manglende kjønnsbalanse. Det er betydelig færre kvinner enn menn. Antallet i denne alderen har etter alt å dømme sammenheng med NTNU/Fagskolen Innlandet, altså studenter.

Figur 12 Aldersfordeling Vindingstad krets januar 2019

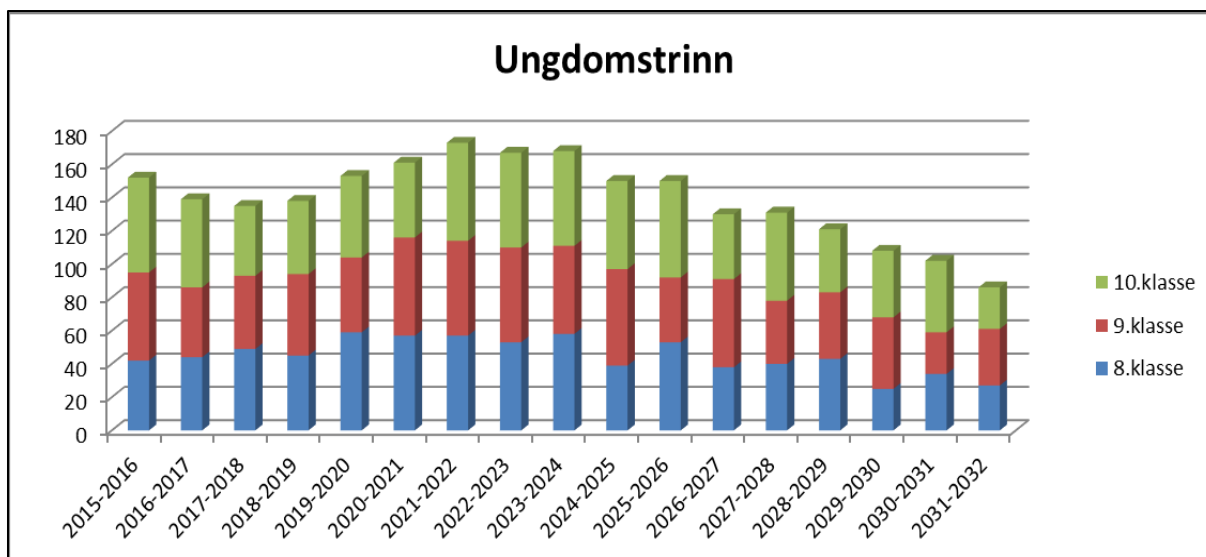
4.2.4 Kopperud skole

Kopperud skole skiller seg fra de øvrige skolene i området ved at de er en 1-10-skole. Om vi ser på tallene for barnetrinnet, ser vi at elevtallet vil synke fra 376 i 2018-2019 til 260 i skoleåret 2024-2025, altså en nedgang på hele 116 elever. For ungdomstrinnet vil elevtallet gå fra 138 elever i skoleåret 2018-2019, øke gradvis, og nå en topp i 2021-2022 med 173 elever, før det gradvis vil synke til 86 elever i skoleåret 2031-2032. I henhold til arealplanen for kommunen er det ikke lagt opp til ytterligere boligbygging av betydning i Kopperud krets. Framskrevet elevtall synes derfor å representere en realistisk tendens.

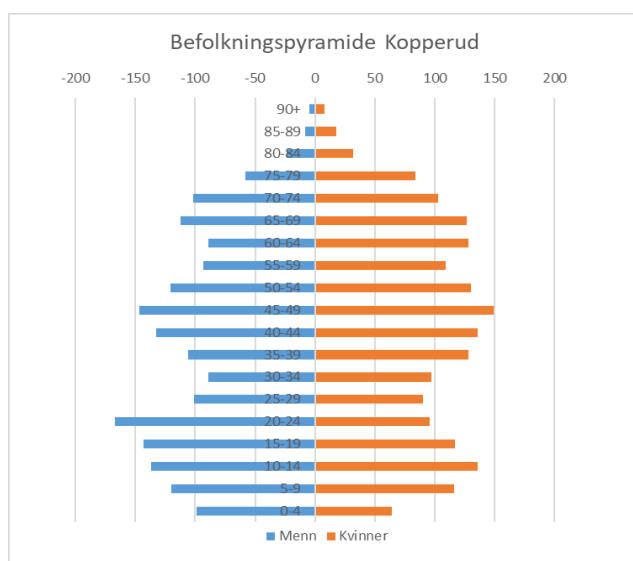
	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025
1.klasse	53	58	39	53	38	40	43	25	34	27
2.klasse	57	53	58	39	53	38	40	43	25	34
3.klasse	57	57	53	58	39	53	38	40	43	25
4.klasse	59	57	57	53	58	39	53	38	40	43
5.klasse	45	59	57	57	53	58	39	53	38	40
6.klasse	49	45	59	57	57	53	58	39	53	38
7.klasse	44	49	45	59	57	57	53	58	39	53
Sum B-trinn	364	378	368	376	355	338	324	296	272	260

Figur 13 Diagrammer og tabeller viser elevtallsutvikling for barnetrinnet på Kopperud skole 2015-2025

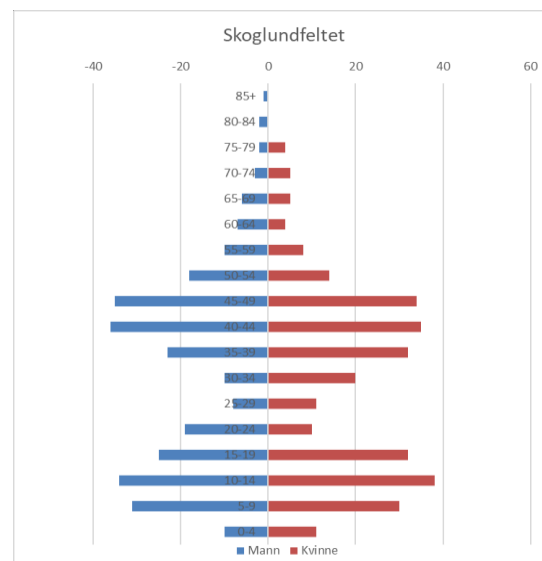

8.klasse	42	44	49	45	59	57	57	53	58	39	53	38	40	43	25	34	27
9.klasse	53	42	44	49	45	59	57	57	53	58	39	53	38	40	43	25	34
10.klasse	57	53	42	44	49	45	59	57	57	53	58	39	53	38	40	43	25
Sum U-trinn	152	139	135	138	153	161	173	167	168	150	150	130	131	121	108	102	86

Figur 14 Diagrammer og tabeller viser elevtallsutvikling for ungdomstrinnet på Kopperud skole 2015-2032

Figur 15 Aldersfordeling Kopperud krets

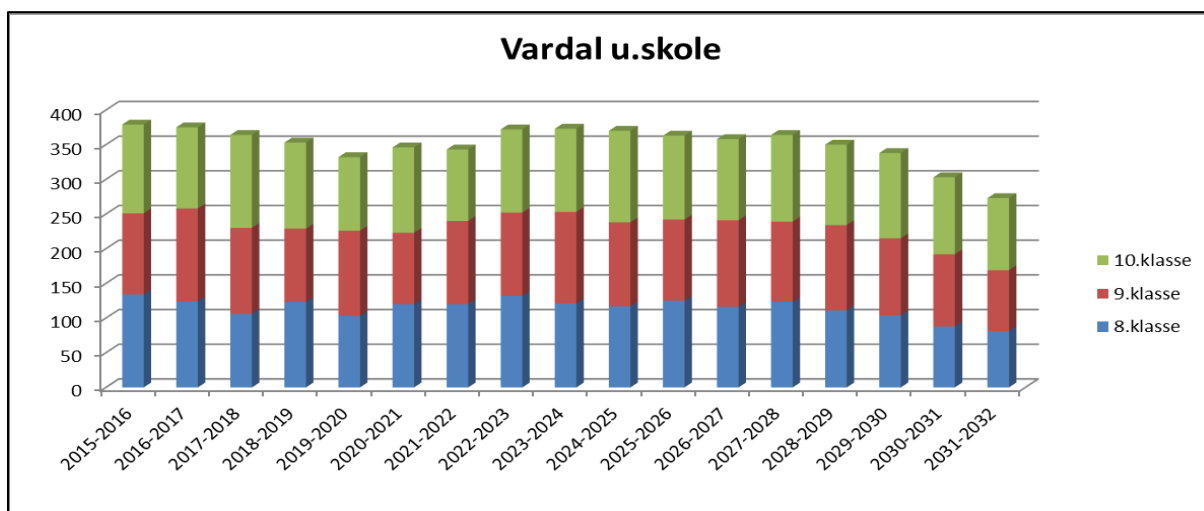

Figur 16 Aldersfordeling på Skoglundfeltet

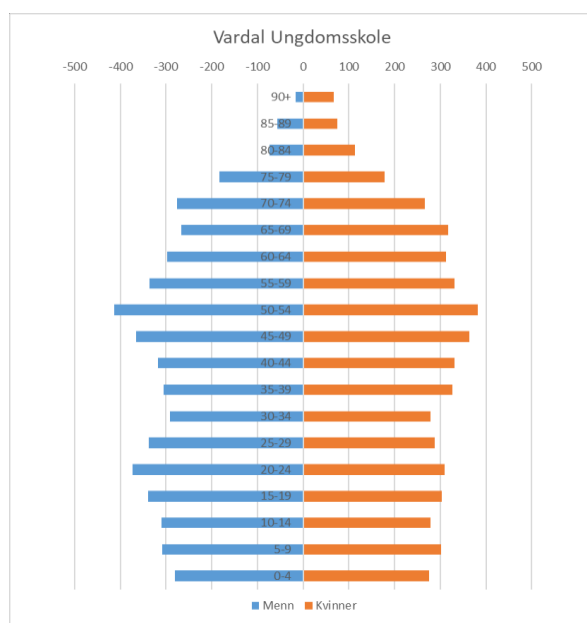
Figur 13 viser aldersfordelinga i Kopperud krets. Man kan tydelig se den såkalte pukkeeffekten. Det er mange personer i alderen 5-20 år. Overvekt av gutter på rundt 20 år og litt oppover, har trulig med effekten fra NTNU/Fagskolen Innlandet å gjøre. Mange studenter bor midlertidig i Kopperud krets. Videre kan vi se at det er mange personer på rundt 45 år. Disse har bygd i kretsen, og fått barn, noe vi ser av opphopninga av personer like over og like under 10 år. For å tydeliggjøre effekten av utstrakt boligbygging som appellerer til barnefamilier, har vi valgt å legge ved alderssammensetninga for de 573 personene som bor på Skoglundfeltet (figur 15). Her ser vi tydelig at barnetallet avtar forholdsvis sterkt.

4.2.5 Vardal ungdomsskole

Elevtallet ved Vardal ungdomsskole vil nå en topp i skoleåret 2023-2024. Det vil da være på 372 elever der, og vil være fullt utnyttet. Elevtallet vil deretter avta gradvis til skoleåret 2031-2032, da det vil være nede i 273 elever. Det er imidlertid i Blomhaug og Grande kretser det meste av arealet planlagt for bygging av eneboliger vil skje. Dersom disse arealene blir bebygget, vil elevtallsnedgangen mot slutten av perioden kunne bli noe mindre enn tallet ut fra framskrevet elevtall skulle tilsa. Det er imidlertid noe usikkerhet knyttet til dette, og når effekten av boligbygging eventuelt vil inntreffe.

Figur 17 Diagrammer og tabeller viser elevtallsutvikling for Vardal ungdomsskole 2015-2032

Figur 18 Aldersfordeling Vardal Ungdomsskole januar 2019

Ut fra befolkningspyramiden for Vardal Ungdomsskoles krets kan vi se at elevtallet på sikt kommer til å avta, i tråd med framskrevet elevtall basert på fødsler til og med 2018.

Vi ser en liten opphopning i antall personer rundt 20 år. Det kan delvis tilskrives et forholdsvis høgt antall personer like over og like under 50 år. Barn av disse er statistisk sett like over og like under 20 år. Effekten fra tilflyttede studenter til NTNU spiller definitivt også inn. Framtidige barnefødsler vil derfor trulig bli noe mindre enn hva man kan forvente ut fra å se på aldersfordeling isolert sett. Tilflytting som følge av boligbygging vil imidlertid virke motsatt.

5. Framskrevet elevtall ved de ulike ungdomsskolealternativene

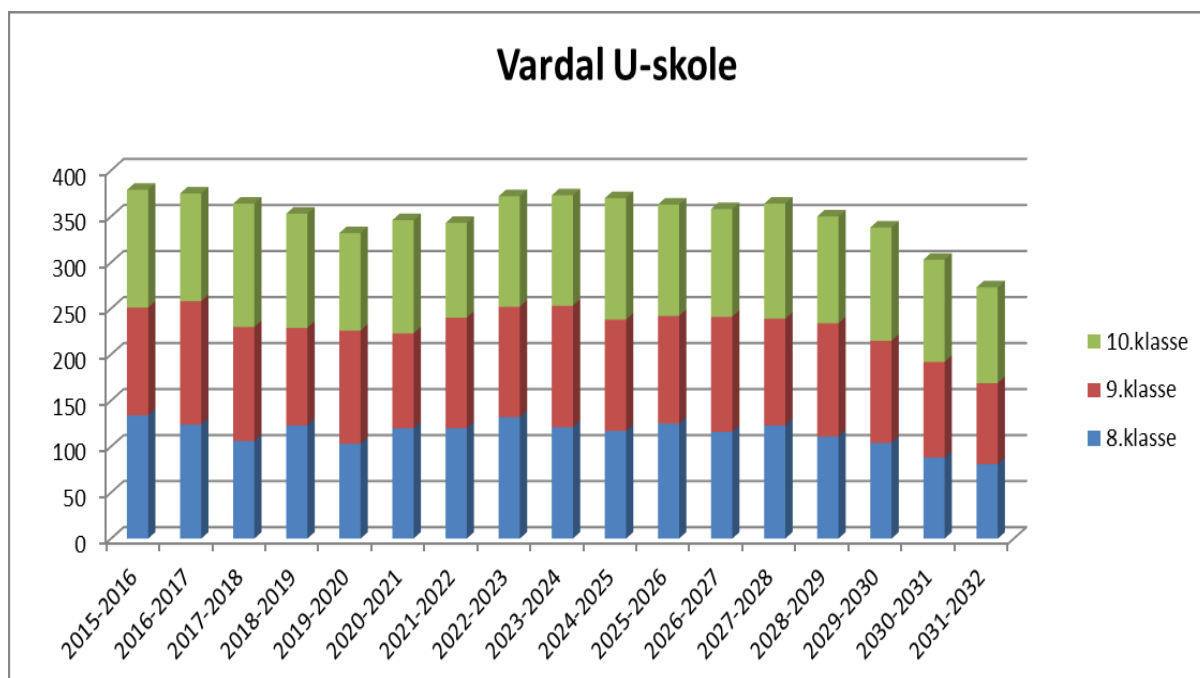
5.1 Struktur som i dag

Ved eksisterende struktur med en felles ungdomsskole for hhv Grande, Blomhaug og Vindingstad barneskolekretser, og eget ungdomstrinn på Kopperud, ser vi at det er forholdsvis stor forskjell på elevtallet på de to ungdomsskolene. I skoleåret 2018-2019 har Vardal ungdomsskole 353 elever. På Kopperud er tallet 138.

Arealplanen for Gjøvik kommune viser at det alt vesentlige av boligbygging i området vil skje i Grande Krets og i Blomhaug krets. På lengre sikt kan dette gi noen grad av effekt på elevtallet for Vardal Ungdomsskole. Det er ikke lagt opp til boligbygging av betydning i Kopperud krets.

Elevtallsutvikling ved Vardal Ungdomsskole med eksisterende struktur

Vardal Ungdomsskole har i skoleåret 2018-2019 353 elever. Elevtallet vil nå en topp i skoleårene 2022-2023 og 2023-2024 med hhv 372 og 373 elever. Det vil så være en gradvis elevtallnedgang til 273 elever i 2031-2032, altså en nedgang på ca 100 elever.

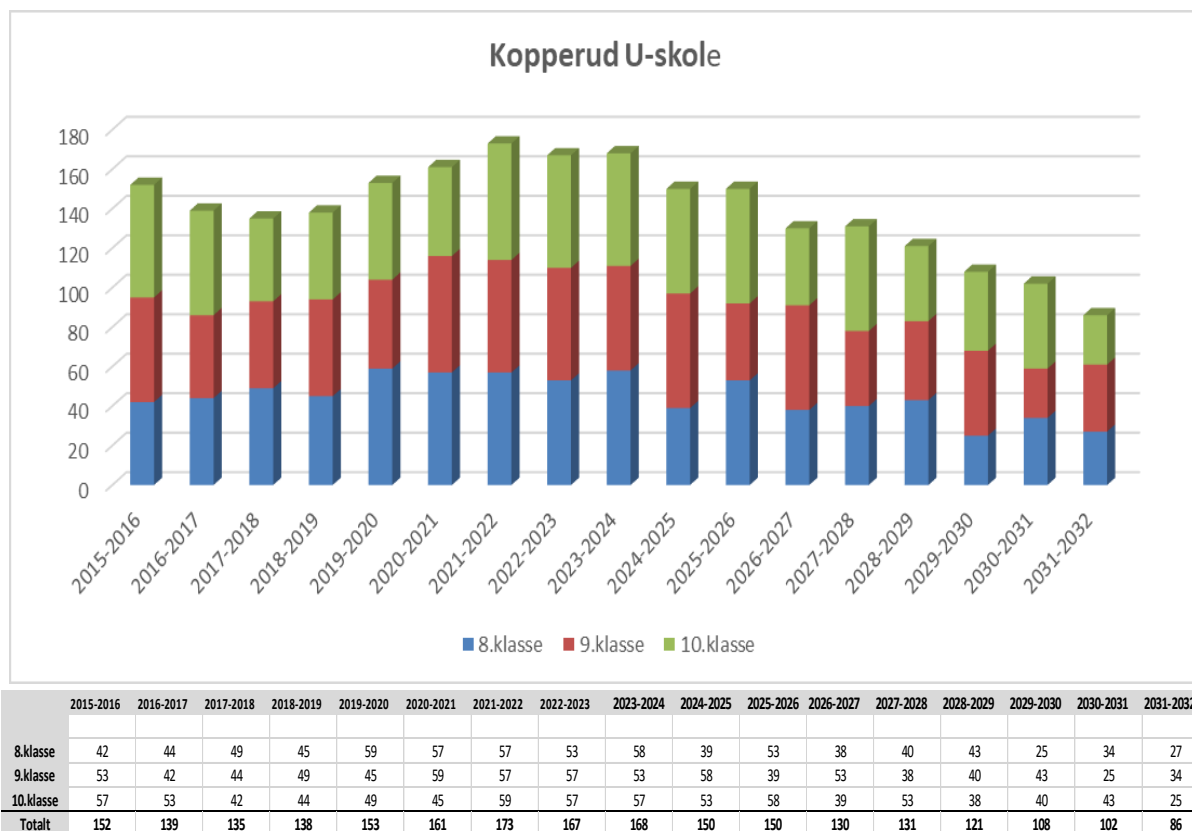

	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026	2026-2027	2027-2028	2028-2029	2029-2030	2030-2031	2031-2032
8.klasse	134	124	106	123	103	120	120	132	121	117	125	116	123	111	104	88	81
9.klasse	117	134	124	106	123	103	120	120	132	121	117	125	116	123	111	104	88
10.klasse	128	117	134	124	106	123	103	120	120	132	121	117	125	116	123	111	104
Totalt	379	375	364	353	332	346	343	372	373	370	363	358	364	350	338	303	273

Figur 19 Elevtallsutvikling på Vardal Ungdomsskole med dagens struktur

5.1.1 Elevtallsutvikling på Kopperud, ungdomstrinnet med eksisterende struktur

I skoleåret 2018-2019 har ungdomstrinnet på Kopperud 138 elever. Elevtallet vil nå en topp i 2021-2022 med 173 elever. Det vil deretter gradvis minke til 86 elever i skoleåret 2031-2032, altså en halvering av elevtallet.

Figur 20 Elevtallsutvikling ved Kopperud skole, ungdomstrinnet med dagens struktur

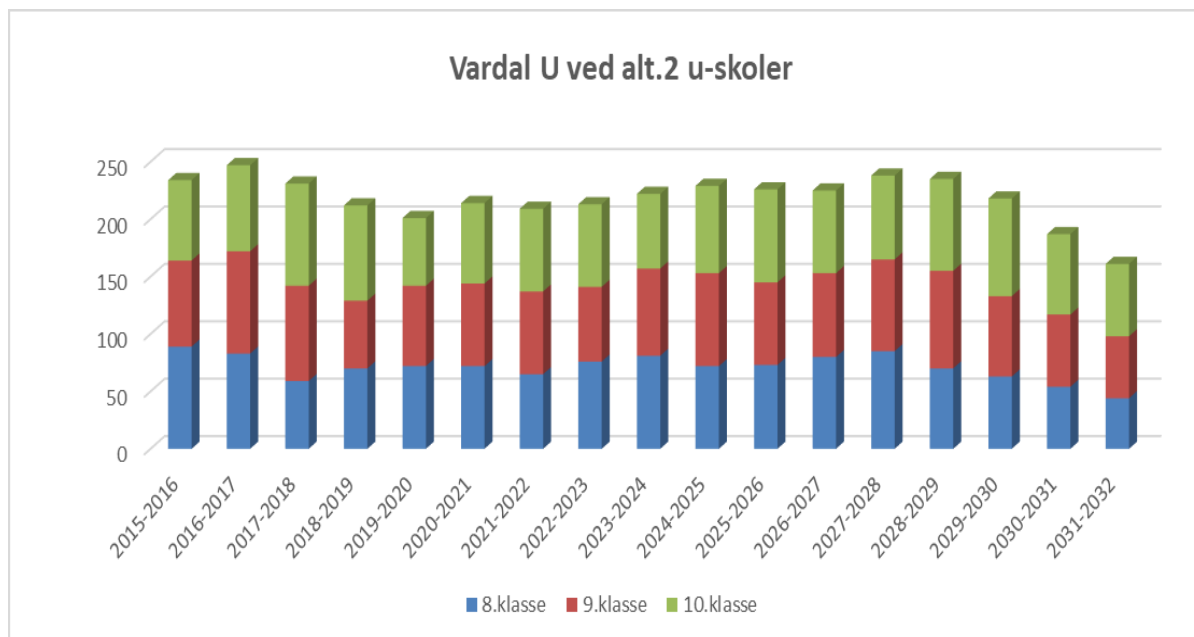
5.2 Struktur med to ungdomsskoler

Om man bygger en felles ungdomsskole for Kopperud og Vindingstad kretser og beholder Vardal Ungdomsskole for Blomhaug og Grande kretser, vil man få to ungdomsskoler med forholdsvis likt elevtall, Sørbyen litt større enn Vardal. Begge må betegnes som små ungdomsskoler, særlig ut fra et perspektiv om at begge er lokalisert i en by.

Elevtallsutviklingen i perioden vil for øvrig bli litt forskjellig på de to ungdomsskolene. Dette har sammenheng først og fremst med at toppen på elevtallet ved Grande skole kommer seinere enn ved de øvrige skolene i området. Elevtallet vil gå betydelig ned ved begge ungdomsskolene i perioden. Det er imidlertid grunn til å minne om at det meste av boligbygging som presumptivt vil tiltrekke barnefamilier vil skje i Grande og Blomhaug kretser. På lengre sikt vil dette påvirke elevtallet ved ungdomsskolen.

5.2.1 Elevtall ved Vardal Ungdomsskole ved to små ungdomsskoler i kretsen

For skoleåret 2018-2019 ville en slik skole ha 212 elever. Det vil være en svak elevtallsoppgang fram til 2027-2028, der elevtallet vil være på 238, før det så ville synke betraktelig, til 161 elever skoleåret 2031-2032. Den lille oppgangen fram til 2027-2028, skyldes først og fremst elevtallsutviklingen i Grande krets, i tillegg til at elevtallet i Blomhaug krets vil være forholdsvis stabilt fram til 2022-2023.

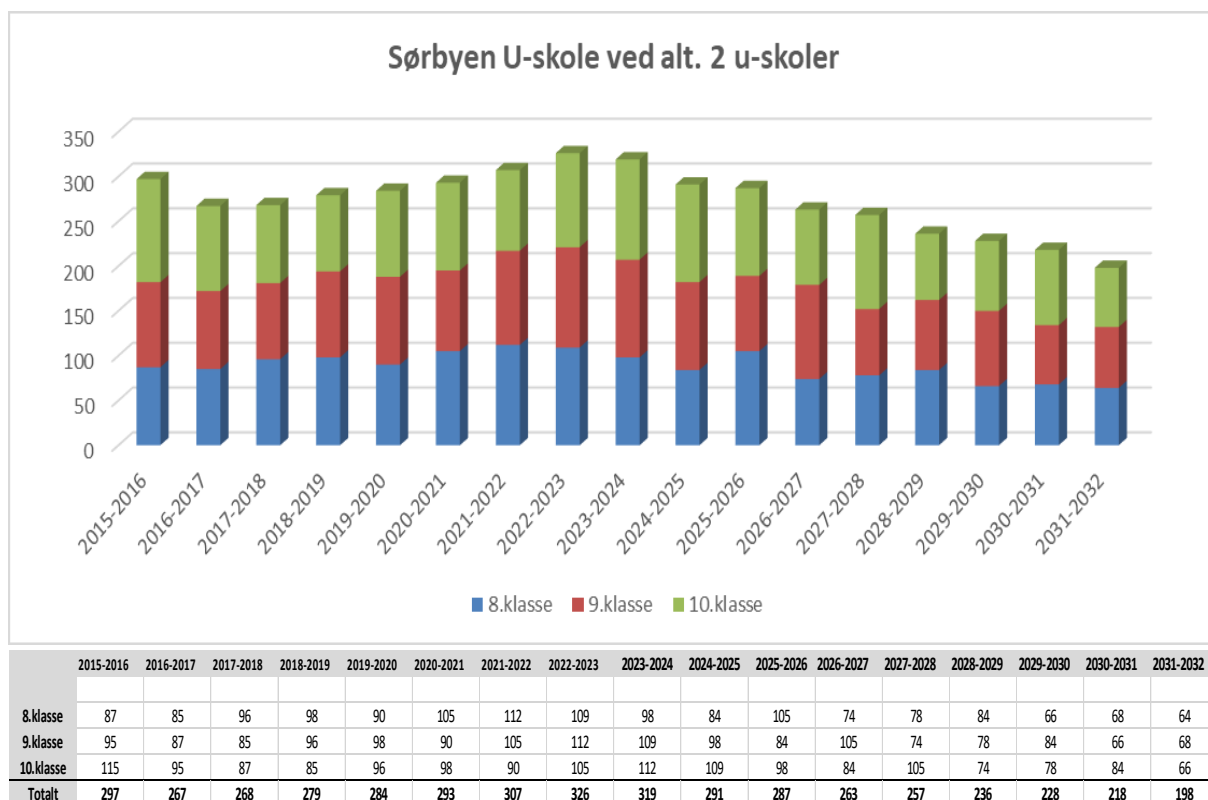

	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026	2026-2027	2027-2028	2028-2029	2029-2030	2030-2031	2031-2032
8.klasse	89	83	59	70	72	72	65	76	81	72	73	80	85	70	63	54	44
9.klasse	75	89	83	59	70	72	72	65	76	81	72	73	80	85	70	63	54
10.klasse	70	75	89	83	59	70	72	72	65	76	81	72	73	80	85	70	63
Totalt	234	247	231	212	201	214	209	213	222	229	226	225	238	235	218	187	161

Figur 21 Elevtallsutvikling ved Vardal Ungdomsskole ved 2 små ungdomsskoler

5.2.2 Elevtall ved Sørbyen Ungdomsskole ved to små ungdomsskoler i kretsen

Antall elever i en Sørbyen ungdomsskole vil være 279 for skoleåret 2018-2019. Det vil nå en topp på 307 elever i 2021-2022, for så å synke gradvis til 198 skoleåret 2031-2032. Det vil si en elevtallnedgang på hele 109 elever over en niårsperiode. Det er verdt å merke seg at arealplanen for Gjøvik kommune ikke legger opp til vesentlig bygging av boliger som kan forventes å i vesentlig grad tiltrekke barnefamilier. Dette gjør at elevtall basert på framskriving av fødselstall etter alt å dømme vil kunne gi et ganske korrekt bilde av utviklinga.

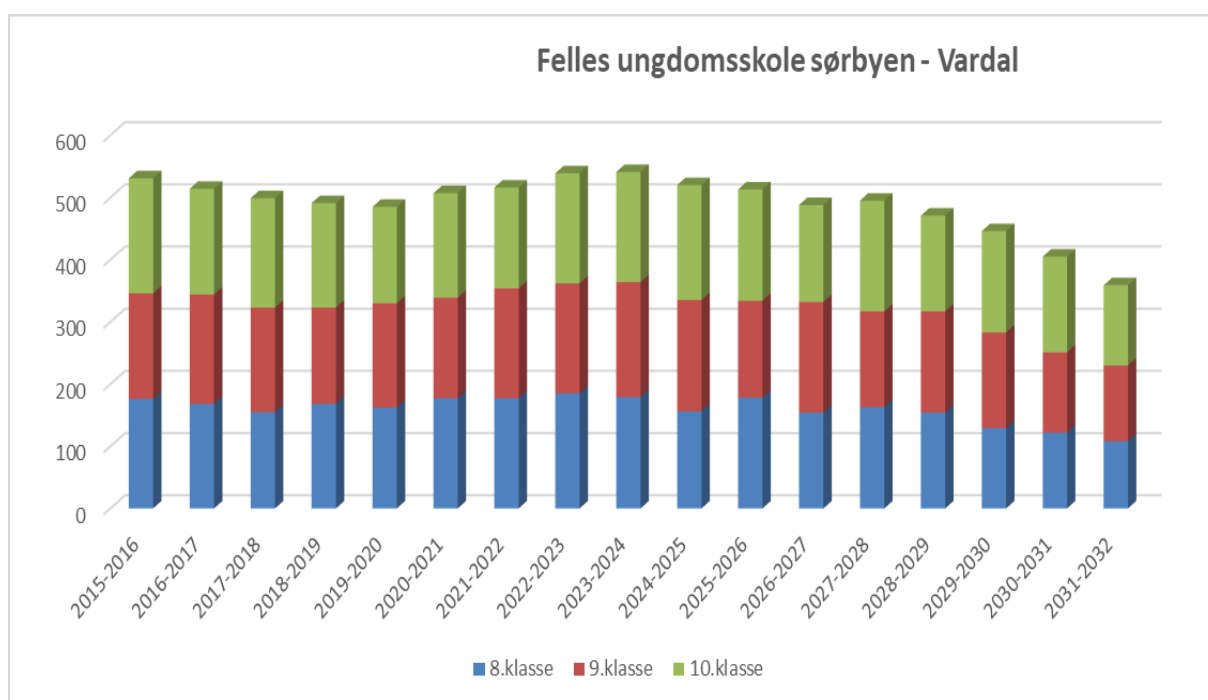

Figur 22 Elevtall felles ungdomsskole for Kopperud og Vindingstad kretser

5.3 Struktur med en felles ungdomsskole

5.3.1 Elevtall ved felles ungdomsskole

Om man ser for seg en felles ungdomsskole for de fire barneskolekretsene i området, vil elevtallet også synke på sikt. For skoleåret 2019-2020 vil det ligge på 485 elever. Det vil nå en topp skoleåret 2023-2024 med 541 elever. Deretter vil det avta gradvis fram til 2031-2032, der elevtallet vil ligge på 359 elever. Det vil da være nede på et nivå der man ikke kan karakterisere det som en særlig stor ungdomsskole.

	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026	2026-2027	2027-2028	2028-2029	2029-2030	2030-2031	2031-2032
8.klasse	176	168	155	168	162	177	177	185	179	156	178	154	163	154	129	122	108
9.klasse	170	176	168	155	168	162	177	177	185	179	156	178	154	163	154	129	122
10.klasse	185	170	176	168	155	168	162	177	177	185	179	156	178	154	163	154	129
Totalt	531	514	499	491	485	507	516	539	541	520	513	488	495	471	446	405	359

Figur 23 Elevtall ved en felles ungdomsskole for Grande, Blomhaug, Vindingstad og Kopperud kretser

6. Betydningen av skolestørrelse

Det fins generelt lite empirisk forskning i Norge om betydningen av skolestørrelse. Professor Thomas Nordahl ved Høgskolen i Hedmark har publisert resultater fra en begrenset studie i 2007. I tillegg har vi arbeidene til Solstad ved Nordlandsforskning (2006), Kvalsunds doktorgrad ved Høgskolen i Volda (2004) og rapportene fra Bonesrønning og Vaag Iversen ved Senter for økonomisk forskning (SØF) fra 2010. Tone H. Sollien, Asplan Viak, har gjort en gjennomgang av forskningsresultater, mest internasjonalt, for å vurdere hvorvidt det er forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for kvalitet i skolen.

6.1 Kategorisering av skoler etter størrelse

Statistisk Sentralbyrå (SSB) har kategorisert norske skoler etter tre størrelser:

- Liten skole: Under 100 elever
- Middels stor skole: 100-300 elever
- Stor skole: Over 300 elever

Det fins en del forskning på området fra USA og fra Storbritannia. Norsk forskning forholder seg i hovedsak til SSBs størrelseskategorisering. Internasjonal forskning opererer med helt andre kategorier. Der regnes skoler opp til 300 elever på barnetrinnet, og 900 elever på videregående nivå som små skoler. Derfor er det vanskelig å trekke direkte paralleller mellom norske forhold og internasjonal forskning på området. Vi velger allikevel å ta med Tone H. Solliens undersøkelser, da dette er resultater av gjennomgang av forskning på området, for å se etter tendenser.

6.2 Forsking på betydningen av skolestørrelse

Thomas Nordahl (2007) baserer seg på materiale fra kun en kommune. Resultatene er fra en ungdomsskole med tilhørende barneskoler. Han understreker at de sammenhengene han har påvist kan skyldes forhold internt ved skolene. Han understreker også at det ikke er påvist årsakssammenheng, *bare variasjonssammenheng*. Siden denne studien er så begrenset i omfang, er sammenhengene ikke påvist å gjelde for skoler generelt.

I studien fant Thomas Nordahl at elever ved denne ungdomsskolen som kom fra små barneskoler:

- Hadde i mindre grad selvkontroll
- Var i mindre grad selvhevdende (evne til å være aktivt handlende og deltakende, og kunne gi uttrykk for egne meninger)
- Ble av lærerne vurdert som mindre sosialt kompetente
- Trivdes dårligere på ungdomsskolen, og hadde et mer negativt syn på skolegang
- Hadde større innslag av atferdsproblemer.

Arbeidene til Solstad (Nordlandsforskning) og Kvalsund (doktorgrad ved Høgskolen i Volda) konkluderer med at:

- Små skoler er viktige sosiale arenaer i mindre bygdesamfunn, det er mange lokale aktiviteter knyttet til skolen
- Små skoler i bygdesamfunn har potensial til å skape læringsaktiviteter som er godt forankret i lokalbefolkningen, lokal natur og lokalt næringsliv, og har dermed potensial til å tilpasse opplæringen på en god måte

Forskningen til Bonesrønning og Vaag Iversen på materialet fra Nasjonale prøver viser at:

- De aller minste kommunene med færre enn 2500 innbyggere sakker akterut på de nasjonale prøvene (2007 og 2008). Tendensen er at jo mindre kommunen er, desto dårligere er resultatene. (Utdanningsspeilet 2009, utgitt av UDIR)
- De små suksessrike kommunene har større skoler enn mindre suksessrike småkommuner.
- Små kommuner som har redusert antallet små skoler, oppnår suksess gjennom i større grad å fokusere på skolekvalitet.
- Det presteres bedre i store enn i små skoler, men det påvises heller ikke her en direkte årsakssammenheng.

Tone H. Sollien, Asplan Viak, har gjort en gjennomgang av forskningsresultater nasjonalt og internasjonalt for å vurdere hvorvidt små skoler gir bedre kvalitet faglig og sosialt enn større skoler. I og med at det er begrenset norsk forskning på området, støtter arbeidet hennes seg i stor grad på internasjonale metastudier. Av hensyn til forskjellene i norsk skolestruktur sammenlignet med mange andre land, er det begrenset hvor direkte paralleller man kan trekke til norske forhold. Man kan heller ikke automatisk trekke slutninger på at forholdene nødvendigvis handler om skolestørrelse, da andre forhold også spiller inn. Hennes egen oppsummering av arbeidet peker allikevel på noen forhold det er verdt å se på:

Elevenes faglige utbytte:

Forskningen viser at det er noe forskningsmessig belegg for å si at det faglige utbyttet øker med skolestørrelse. Det er imidlertid ikke grunnlag for å si at størrelse i seg selv og alene skaper økt faglig utbytte for elevene.

Elevenes sosiale kompetanse (mobbing, trivsel osv):

Det fins ikke forskningsmessig belegg av betydning for å si at skolestørrelse har betydning for læringsmiljø og elevenes sosiale kompetanse.

Elevenes motivasjon for læring:

Det fins ikke forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for elevenes motivasjon for læring.

Elevmedvirkning:

Det fins ikke forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for mulighetene for elevmedvirkning i skolen.

Tilpasset opplæring og like muligheter:

Forskningen gir noe støtte for at mindre skoler kan være bedre for visse elevgrupper. Igjen er det viktig å huske på at «mindre skoler» i internasjonal forskning er atskillig større enn hva man i Norge definerer som mindre skoler. Det er lite eller ingen forskning på tilpasset opplæring og skolestørrelse, med unntak av forskning som ser på muligheten for å bruke lokalsamfunnet som læringsarena. Denne forskningen er særlig opptatt av den positive rollen de små bygdeskolene kan spille i bygdesamfunn, samt muligheten elevene får til sosial læring gjennom bruk av aldersblandede grupper i fådelt skoler.

Samarbeid med lokalsamfunnet

Det fins noe forskningsmessig belegg for å si at små bygdeskoler gir noe bedre muligheter for godt samspill mellom skole og lokalsamfunn og for å integrere lokalsamfunnet i skolens læringsaktiviteter. Den norske forskningen på dette området har imidlertid i stor grad omhandlet skoler under 50 elever.

Ut fra dette konkluderer vi at andre faktorer i skolens rammebetingelser og skolens virksomhet har større betydning for kvaliteten i skolen enn størrelsen på skolene. Uavhengig av valgt skolestørrelse er kvalitet og kvalitetsutvikling i skolen avhengig av at man arbeider i forhold til det man fra forskningen vet har betydning for kvaliteten i skolen.

(Tekst i kursiv er sitater fra Solliens gjennomgang)

På grunnlag av tilgjengelig forskning på området er det vanskelig å finne forskningsmessig belegg for hvilket ungdomsskolealternativ man bør velge, basert på skolestørrelse. Det man eventuelt kan trekke av slutninger ut fra forskning baserer seg i større grad om de små bygdeskolene og deres rolle i lokalsamfunnet, snarere enn kvalitet ved skoler på størrelse med de som er presentert som alternativt mulige ungdomsskolealternativer i Sørbyen/Vardal/Hunndalen.

7. Vurderinger fra ulike perspektiv

En skolestruktur bør vurderes ut fra ulike perspektiv. Endringer i en skolestruktur vil ha ulike konsekvenser som alle må tillegges vekt når struktur skal avgjøres. Det kan handle om økonomi, om pedagogiske eller organisatoriske forhold ved den enkelte skole, det kan handle om rolla en skole har i lokalsamfunnet og andre forhold. Vi har derfor valgt å belyse problemstillingen ut fra organisatoriske perspektiv, økonomiske perspektiv, organisatorisk perspektiv og pedagogisk perspektiv. Vi har først valgt å se på hvert av perspektivene overordnet, for dernest å belyse litt om konsekvenser sett fra de ulike perspektivene ved valg av de respektive ungdomsskolestrukturene i området. Vurderingene i de ulike perspektivene er på ingen måte uttømmende, men de gir en så objektiv framstilling som mulig ut fra informasjon vi sitter på, og har hentet inn i arbeidet.

7.1 Vurderinger i et pedagogisk perspektiv

7.1.1 Skolestørrelser ved de ulike alternativene

Dersom man velger å beholde dagens ungdomsskolestruktur, vil vi ha en ungdomsskole som kan karakteriseres som middels stor, og en som kan karakteriseres som liten ut fra SSBs kriterier. Sjøl om Kopperud skole er den skolen i kommunen som samlet sett har det største elevtallet, er det viktig å huske på at ungdomstrinnet på Kopperud er lite til ungdomstrinn å være. Det vil nå en topp med ca 173 elever i 2021, for så å gradvis minke betraktelig fram til 2031-2032, da med et elevtall på 86. Framskrevet elevtall i Kopperud krets må forventes å være forholdsvis korrekt. Dette fordi det ikke er lagt opp til ytterligere utbygging av boliger som tiltrekker barnefamilier i særlig grad.

Vardal ungdomsskole er den største ungdomsskolen i kommunen. Med sine 373 elever i 2023-2024, redusert til 273 i 2031-2032, velger vi å omtale den som en middels stor ungdomsskole.

Dersom det velges alternativet med to ungdomsskoler, vil vi ha to ungdomsskoler vi vil karakterisere som middels/små.

Velges alternativet med en ungdomsskole, vil vi ha en relativt stor ungdomsskole, med elevtall på mellom 400 og 500 i det meste av perioden med framskrevet elevtall.

7.1.2 Sammenheng mellom skolestørrelse og kvalitet

Vi vil i dette avsnittet se på pedagogiske muligheter og utfordringer ved de tre ungdomsskolealternativene. Vurderingene er på ingen måte uttømmende, men setter en finger på noen vesentlige momenter ved de ulike alternativene.

Kvalitet i skolen er et omdiskutert begrep. Man kan søke å dele det opp i *resultat*kvalitet og i *prosess*kvalitet.

Med resultat

kvalitet menes elevenes tilegnelse av kunnskaper, ferdigheter og holdninger. Tradisjonelt er det mest fokus på elevenes kunnskapstilegnelse. Resultater fra nasjonale prøver i lesing, regning og engelsk har vært tillagt en god del vekt. Det har også kommet inn et målingsparameter som er kalt skolebidragsindikator. Dette er en utregning foretatt av SSB der testresultater holdes opp mot og justeres for andre parametere som man veit har betydning for elevenes skoleprestasjoner, som f.eks sosiokulturell og sosioøkonomisk bakgrunn. Derved mener SSB at skolebidragsindikatoren gir et bilde av læringsutbyttet til elevene som skolen direkte har bidratt til.

Prosess

kvalitet er en betegnelse for kjennetegn ved arbeidet i skole, innholdet i opplæringen, undervisningsmetoder, bruk av lærernes kompetanse og sjølve læringsmiljøet. I noen grad blir dette målt gjennom sentralt organiserte brukerundersøkelser som f.eks elevundersøkelsen.

Det er gjort noen forsøk på sammenligninger mellom store og små skoler både i Norge og andre land. Disse tyder på at størrelsen på skolen aleine ikke er avgjørende for resultat

kvaliteten eller for prosess

kvaliteten.

Vi viser igjen til Tone H. Sollien i Asplan Viak (Sollien:2008), og hennes undersøkelser av metaundersøkelser og forskning på området.

7.1.3 Språkfag, valgfag og fagmiljøer

Stortingsmelding nr. 28 (2015-2016) sier følgende:

«Nøkkelen til å løfte elevenes kunnskap og læring er å satse på lærernes kompetanse, det profesjonelle lagarbeidet på skolene og tydelig skoleledelse og skoleeierskap.»

Skoleeier har ansvar for å tilsette lærere med nødvendig kompetanse for å undervise i fagene, slik at skolenes kompetansebehov dekkes totalt sett. Ved ungdomsskolene er det innført krav om 60 studiepoeng i for å kunne undervise i fagene norsk, engelsk og matematikk. For de øvrige fagene er det krav om minst 30 studiepoeng. I meldinga påpekes det at dette kan være en utfordring særlig ved små skoler.

Alle ungdomsskoler skal tilby minst ett av følgende språkfag: Tysk, fransk, spansk eller russisk. De elevene som ikke ønsker å velge et fremmedspråk, skal ha tilbud om fordypning i matematikk, norsk eller engelsk, eller arbeidslivsfag.

Et tilbakevendende tema for ungdomsskolene i kommunen, er tilgangen på lærere som kan undervise i andre fremmedspråk. Det faktum elevene kan velge bort andre fremmedspråk, samt at timetallet i faget er forholdsvis lavt (ca 2 timer pr uke i snitt), gjør at det er vanskelig å etablere robuste og varige fagmiljøer på skolene for fag som er såpass begrenset i omfang. Jo mindre ungdomsskolen er, jo vanskeligere er det å etablere slike miljøer. Det gjør at man lett blir forholdsvis avhengig av enkeltpersoner for å kunne tilby språkfagene, og bredde i disse. Blir ungdomsskolene små, vil man ofte lekke lærerkrefter til større fagmiljøer, som f.eks videregående skoler. Dette bør tillegges vekt ved valg av ungdomsskolestruktur i en by der fagmiljøene fins utenom grunnskolen.

Det vil være sammenheng mellom skolestørrelse og antall språkfag man evner å tilby over tid.

7.1.4 Fysisk læringsmiljø

Opplæringslovens § 9a-2 setter følgende krav til det fysiske miljøet ved skolene:

«Skolane skal planleggjast, byggjast, tilretteleggjast og drivast slik at det blir teke omsyn til tryggleiken, helsa, trivselen og læringa til elevane.»

Det fysiske miljøet i skolen skal vere i samsvar med dei faglege normene som fagmyndighetene til kvar tid anbefaler. Dersom enkelte miljøtilhøve avvik frå desse normene, må skolen kunne dokumentere at miljøet likevel har tilfredsstillande verknad for helsa, trivselen og læringa til elevane.

Alle elevar her rett til ein arbeidsplass som er tilpassa behova deira. Skolen skal innreiast slik at det blir teke omsyn til dei elevane ved skolen som har funksjonshemmingar.»

I hovedsak har både Kopperud og Vardal Ungdomsskole tilfredsstillende rammer for elevene, ute og inne. Kopperud skole er bygd i ulike etapper, hhv 1975, 1982 og 1997. Bygningsmassen er delvis rehabilitert. Vardal ungdomsskole er bygd i 1965, rehabilitert i 1997, og tilført modulbygg i 2007. Begge skoleanleggene trenger betydelig oppgradering, ikke minst i forhold til universell utforming. Behovet er særlig stort på Vardal Ungdomsskole.

Andre utfordringer knyttet til fysisk miljø handler om tilgang på grupperom og spesialrom som kunst/håndverk og musikkrom, fleksibilitet i arealutnyttelse og gode arbeidsrom for pedagogisk personale.

7.2 Vurderinger i et organisatorisk perspektiv - fleksible, effektive og faglig sterke skoler

I dette perspektivet beskrives fleksibel og robust organisering, etablering og opprettholdelse av robuste fagmiljøer og støttefunksjoner, holdt opp mot elevtallsutvikling.

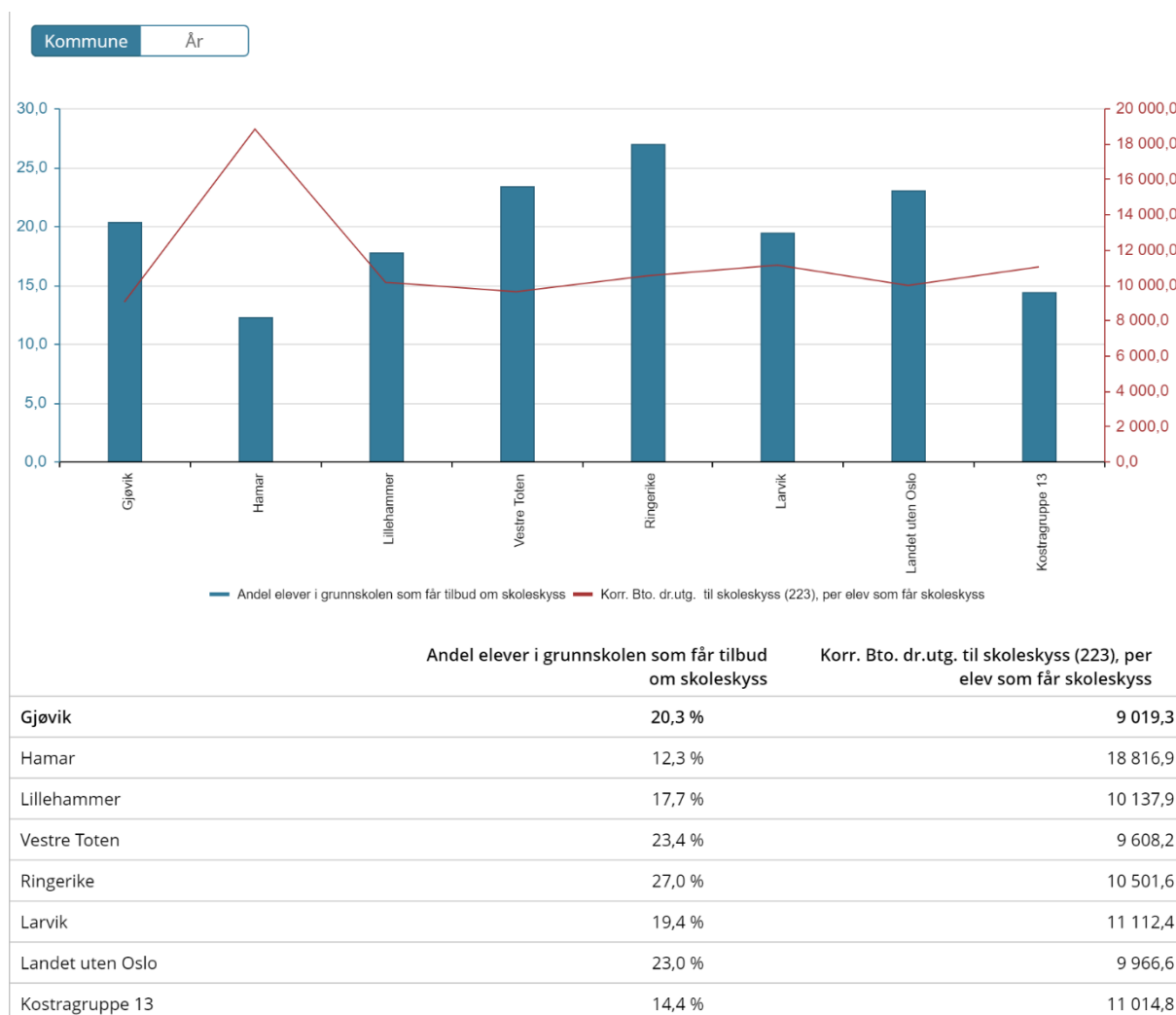
Faglighet handler om å bygge gode og sterke fagmiljøer. Skolen skal ha et personale som dekker kompetansekravene gitt i lov og forskrift. For at dette skal ha en effekt, er det en forutsetning at elevene møter denne fagligheten i sin daglige opplæring. For at en skole skal kunne utvikle sin faglige profesjonalitet, forutsettes det et tilstrekkelig stort fagmiljø med flere faglærere knyttet til hvert trinn. Forutsetningen for et slikt solid fagmiljø, er et tilstrekkelig stort og stabilt elevgrunnlag over tid. Timetallene i ulike fag er ulikt. Det betyr at det vil være lettere å etablere og opprettholde gode og solide fagmiljøer i de fag med mange uketimer, enn det vil være i de mindre fagene, og særlig de som ikke er obligatoriske. I Gjøvik kommune varierer antall fremmedspråk som tilbys i ungdomsskolen fra ett til tre. I landssammenheng ser vi at det er en direkte sammenheng mellom elevtall og hvor mange fremmedspråk skolen kan tilby.

Psykisk helse er et begrep vi møter stadig oftere i forbindelse med skole og oppvekst. Viktige støttefunksjoner i så måte er tilgangen elevene har til helsesjukepleier og miljøterapeut/sosiallærer. Ved store ungdomsskoler vil man kunne ha tilnærmet full dekning av disse funksjonene, mens tilgangen til funksjonene for elever på små ungdomsskoler naturlig vil være mindre.

Etablering og opprettholdelse av sterke fagmiljøer og støttefunksjoner har direkte sammenheng med størrelsen på ungdomsskolen. Holdt opp mot dette vil alternativet med en stor ungdomsskole gi best uttelling.

7.3 Vurderinger i et økonomisk perspektiv

Endringer i skolestruktur vil vanligvis påvirke skysstbehov. Økt sentralisering vil gi økt behov for skoleskysst. Den årlige kostnaden pr elev som hadde skoleskysst i Gjøvik kommune var i 2017 på kr 9013,30 (kilde: KOSTRA), tilsvarende kr 47,44 pr elev pr skoledag.

Tabell 22 Kostnader på skoleskysst

Alternativet med en felles ungdomsskole vil påvirke skysstkostnadene mest, da deler av elevene fra Kopperud vil få utløst rett til gratis skoleskysst. Allikevel handler dette om et relativt lavt antall elever. Ungdomstrinnet på Kopperud har forholdsvis få elever, sterkt avtakende fram til 2031/2032. For elevene fra de tre øvrige skolekretsene vil skysstbehovet være uendret.

Alternativet med to små ungdomsskoler vil senke skysstkostnadene noe. De færreste elevene i Vindingstad krets vil ha behov for skoleskysst. Noen flere elever enn i dag fra Kopperud vil ha behov for skoleskysst.

Om vi gjør en tankeøvelse for å anskueliggjøre forskjell på de totale skysstkostnadene mellom dyreste alternativ (en felles ungdomsskole) med billigste alternativ (to små ungdomsskoler), og tenker oss at vi tar utgangspunkt i beliggenhet i nærheten av der Vardal ungdomsskole ligger i dag (dette fordi vi må lokalisere til et sted for å beregne

skysskostnader), tar utgangspunkt i at 50 % av Kopperudelevene får utløst skyssrett, og regner ut fra 2017-kostnader får vi et bilde:

*Årlig differanse mellom billigste og dyreste alternativ:
69 elever, 190 skoledager, kr 47,44 pr elev pr skoledag:
 $69 * 190 * Kr 47,44 = \underline{Kr 621 938,40}$.*

Store skoler er mer arealeffektive enn små skoler. Utgifter per kvadratmeter henger sammen med investeringskostnader og driftskostnader. Disse vil kunne trekke i ulike retninger fordi bygg med lav kvalitet og mindre gode tekniske løsninger vil gi høge driftskostnader. Motsatt, vil høg kvalitet og gode tekniske løsninger gi lave driftskostnader.

Det betyr at driftskostnadene i et gammelt bygg vanligvis er høyere enn driftskostnader i et nytt bygg. Renovering av gamle bygg er kostbart, og ofte mindre lønnsomt enn å bygge nytt. Man kan ikke gi noen universell regel på dette, hvert tilfelle må vurderes separat.

Gjøvik kommune er i KOSTRA-gruppe 13. Dette er alle kommuner i Norge med mer enn 20.000 innbyggere bortsett fra de fire største byene, Oslo (KOSTRA-gruppe 15), Trondheim, Bergen og Stavanger (KOSTRA-gruppe 14). Av tallene ser vi at Gjøvik kommune bruker mer penger på bygg enn mange sammenlignbare kommuner. Dette gjelder både i kroner pr innbygger og prosentandel av kommunens samlede netto driftsutgifter. Tallene inkluderer kostnader til vedlikehold, reinhold osv, som er ført på KOSTRA-funksjon 222, skolelokaler.

Om vi tar for oss modellen Gjøvik kommune bruker til ressursfordeling mellom skolene og simulerer inn de ulike alternativene, og gjennom det beregner differanse på årsverk og lønnskostnader, får vi tallene som framgår av tabellene nedafor.

	Struktur som nå	To små u.skoler	En felles u.skole
Ass/merkantil	9,13	10,66	7,54
Lærer	58,66	59,88	58,16
Sum	67,80	70,54	65,71

Figur 24: Ressursfordeling mellom ulike ungdomsskolealternativer, basert på elevtall skoleåret 2018-2019.

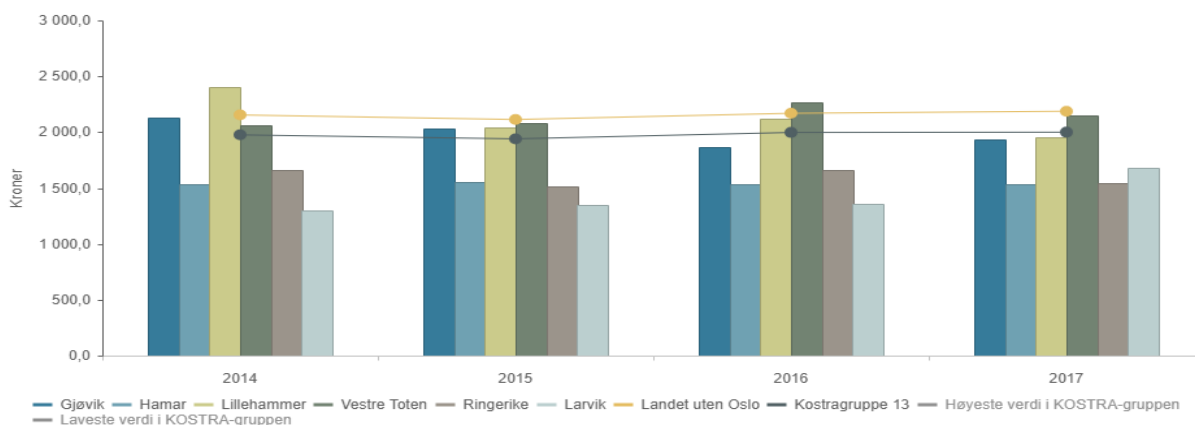
	Struktur som nå	To små u.skoler	En felles u.skole
Ass/merkantil	Kr 5 018 642,31	Kr 5 859 663,42	Kr 4 144 639,98
Lærer	Kr 45 612 256,20	Kr 46 560 891,60	Kr 45 223 471,20
Sum	Kr 50 630 898,51	Kr 52 620 555,02	Kr 49 368 111,18

Figur 25: Lønnskostnader på ulike ungdomsskolealternativer, basert på elevtall 2018-2019 og gjennomsnittlige lønnskostnader for de ulike gruppene.

Basert på elevtall for 2018-2019, og gjennomsnittlige lønnskostnader for assistent/fagarbeider/merkantil og for adjunkt, vil differansen på årlige lønnskostnader for dyreste og billigste løsning komme på Kr 3 052 443,84.

Netto driftsutgifter til skolelokaler (222), per innbygger

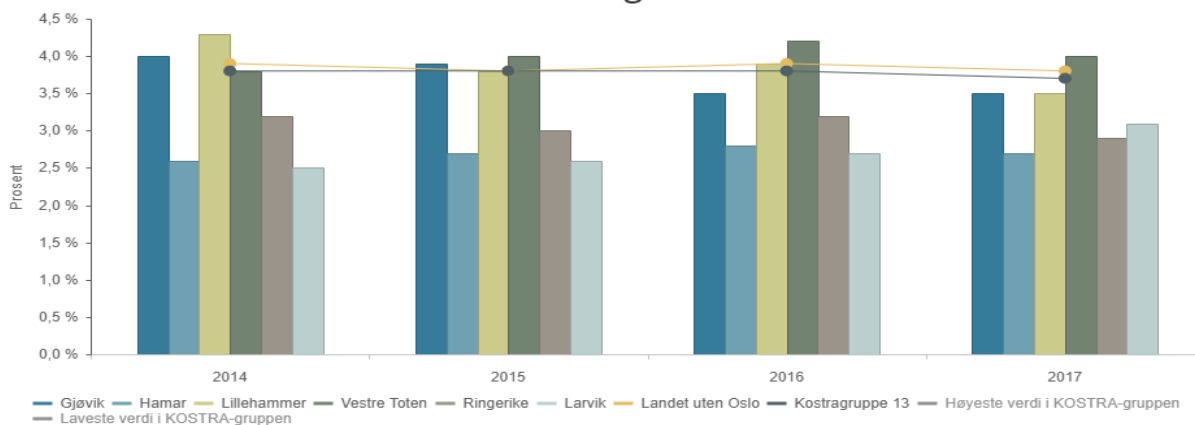
*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

	2014	2015	2016	2017
Gjøvik	2 134,6	2 028,4	1 862,3	1 931,4
Hamar	1 537,0	1 553,2	1 536,6	1 538,3
Lillehammer	2 407,6	2 042,5	2 115,7	1 957,0
Vestre Toten	2 064,7	2 082,2	2 270,5	2 152,4
Ringerike	1 661,7	1 516,9	1 659,9	1 541,5
Larvik	1 298,4	1 346,1	1 356,5	1 677,6
Landet uten Oslo	2 153,9	2 113,2	2 168,6	2 187,2
Kostragruppe 13	1 975,5	1 940,0	1 997,2	1 999,7

Figur 26: Netto driftsutgifter til skolelokaler pr innbygger

Netto driftsutgifter til skolelokaler (222), i prosent av samlede netto driftsutgifter

	2014	2015	2016	2017
Gjøvik	4,0 %	3,9 %	3,5 %	3,5 %
Hamar	2,6 %	2,7 %	2,8 %	2,7 %
Lillehammer	4,3 %	3,8 %	3,9 %	3,5 %
Vestre Toten	3,8 %	4,0 %	4,2 %	4,0 %
Ringerike	3,2 %	3,0 %	3,2 %	2,9 %
Larvik	2,5 %	2,6 %	2,7 %	3,1 %
Landet uten Oslo	3,9 %	3,8 %	3,9 %	3,8 %
Kostragruppe 13	3,8 %	3,8 %	3,8 %	3,7 %

Figur 27: Netto driftsutgifter til skolelokaler, prosent av netto driftsutgifter

Det faktum at Gjøvik har forholdsvis høye kostnader knyttet til bygg, kan skyldes både at kommunen har forholdsvis mange skolebygg i forhold til elevtallet, og at mange av byggene er relativt gamle, og derved genererer forholdsvis høye kostnader.

Det er viktig å presisere at uansett valg av ungdomsskolestruktur i området står vi foran betydelige investeringer på bygg. Vardal Ungdomsskole har store utfordringer knyttet til ventilasjon, universell utforming (mangler heis), og ikke minst til framtidig fleksibilitet i skolebygget. Det er grunn til å anta at uansett valg av struktur, bør det vurderes å bygge nytt. Totalrenovering og eventuelt tilbygg er alternativet, noe som trulig vil bli dyrere og mindre egnet enn et nybygg. Kopperud skole er bygd i tre etapper, og består av 3 bygninger og modulbygg. Noen fløyer er rehabilitert, mens flere ikke er oppgradert. SFO-delen av bygget er trangbodd og lite egnet til formålet. Mellombygg med administrasjon er lite tidsmessig, og synes lite hensiktsmessig å rehabilitere. Kapasitetsproblemene vil løse seg ved utflytting av ungdomsskolen. Man vil da kunne finne løsninger for ominnredning og rehabilitering. Beholdes ungdomstrinnet ved Kopperud, vil det være nærliggende å tenke nybygg til mellomtrinn, SFO og administrasjon.

Valg av struktur vil påvirke driftskostnader på lønssida. Vi vil komme nærmere inn på dette ved vurdering i et økonomisk perspektiv ved hvert av alternativene.

7.4 Vurderinger i et samfunnsmessig perspektiv

En skole har en videre rolle i et lokalsamfunn enn kun et sted der barn og ungdom får undervisning. Et lokalsamfunn skapes gjennom at deltakerne har et felles sosialt miljø med noen felles sosiale arenaer. Skolen oppfattes gjerne som en viktig institusjon i lokalsamfunnet. I tillegg til å være en utdanningsinstitusjon, har skolen gjerne flere funksjoner i lokalmiljøet:

- En møteplass der foreldre blir kjent
- En inkluderingsarena for innflyttere
- En arena for fritidsaktiviteter
- En arena for kultur- og idrettsaktiviteter
- Uorganisert møteplass for barn og unge
- Et møtelokale og generelt arrangementslokale

Alt dette er funksjoner som bidrar til å etablere lokal tilhørighet, fellesskapsfølelse og identitet, gjerne over flere generasjoner. Når mulige endringer i en skolestruktur blir satt på sakskartet, melder det seg gjerne usikkerhet i forhold til hvilke konsekvenser det kan få for tilhørighet og fellesskapsfølelse i et område. Hvilke konsekvenser endringer i skolestrukturen vil få, avhenger av hvordan skole og lokalsamfunn samhandler nå, og hvordan man ser for seg at denne samhandlingen kan skje i framtida dersom strukturen blir endret.

Uavhengig av hvilket alternativ som velges, vil antallet skolesteder totalt opprettholdes, eventuelt øke. Det er ikke slik at ved valg av et alternativ blir ett samlingspunkt borte.

Velger man en stor ungdomsskole, vil antall skolesteder bli som i dag. Dette fordi ingen barneskole i området forslås nedlagt eller sammenslått. Velger man to små ungdomsskoler, vil antall skolesteder bli økt, fra 5 til 6. Det er derfor ingen ting som tilsier at Gjøvik kommunes eventuelle strukturendringer i ungdomsskoletilbudet i området vil fjerne noen av funksjonene skolen har i lokalmiljøet.

Det er gjerne en viss ulikhet på den samfunnsmessige rolla på en ungdomsskole og en barneskole. Vi ser at innbyggernes tilknytning til barneskolen ofte er sterkere enn til ungdomsskolen. Ungdomsskolen spiller en rolle både som møteplass der foreldre blir kjent, og som inkluderingsarena for innflyttere, men gjerne på mer regionalt nivå enn hva tilfellet er for barneskolene. Det er gjerne fordi ungdomsskolen som regel favner flere barneskolekretser, og således blir litt mer fjerntliggende for mange. En ungdomsskole spiller gjerne samme rolle som en barneskole når det gjelder å være arena for fritidsaktiviteter, arena for kultur- og idrettsaktiviteter, til dels også som uorganisert møteplass for barn og unge og som møtelokale og generelt arrangementslokale.

Befolkningen i et lokalsamfunn blir gjerne sterkt engasjert, og ofte følelsesmessig involvert når slike arenaer blir borte. Ved en eventuell strukturendring på ungdomsskoletilbudet i denne delen av Gjøvik kommune, vil altså møteplassene forbli de samme som i dag dersom man velger å bygge en stor ungdomsskole. Velges to små ungdomsskoler vil det bli ytterligere en arena for lokalsamfunnet i området.

En endring av ungdomsskolestrukturen vil påvirke skysstbehovet i ulike retninger. I Gjøvik kommune vil dette få ulike virkninger ved de ulike alternativene. Det vil bli minst skysstbehov hvis man velger to små ungdomsskoler. Ved opprettholdelse av dagens struktur vil skysstbehovet bli uendret. Velges en stor ungdomsskole vil det utløse noe økt skysstbehov for elever bosatt i Kopperud krets.

8. Opprettholdelse av dagens ungdomsskolestruktur

Dagens struktur innebærer en middels stor ungdomsskole og en liten, som med framskrevet elevtall vil bli svært liten, tatt i betraktning av at det er en byskole.

Det vil være behov for betydelig oppgradering av skoleanleggene både på Kopperud og Vardal ved opprettholdelse av dagens struktur for at de skal svare til dagens krav og bli framtidrettede skoleanlegg til beste for elevene. Økonomisk vil det trulig svare seg best å bygge nytt ved Vardal, og vurdere betydelige oppgraderinger og utbygging ved Kopperud.

Det er krav om 60 studiepoeng for å undervise i fagene norsk, norsk tegnspråk, matematikk og engelsk på ungdomstrinnet, og 30 studiepoeng i øvrige fag man underviser i.

Departementet mener det er et godt prinsipp at lærere skal ha fordypning i fag de underviser i og vil vurdere innføring av kompetansekrav for flere fag enn i dag. Skoleeier har ansvar for å tilsette lærere med nødvendig kompetanse for å undervise i fag slik at skolens kompetansebehov dekkes. Stortingsmelding 28 (2015-2016) Fag - Fordypning - Forståelse framgår det at tiltakene regjeringen ønsker seg er skjerpede kompetansekrav til undervisning i fag, og det vektlegges sterke faglige fellesskap og lagbygging i skolen. Dette skal styrke kunnskapsskolen og gi elevene mer og bedre læring.

Ved små skolemiljøer med få ansatte å spille på, er det vanskelig å etablere og opprettholde sterke faglige fellesskap. Man blir ofte avhengig av enkeltpersoner i ansattegruppa. Jo mindre en ungdomsskole er, jo vanskeligere vil det bli å oppfylle kompetansekravene.

8.1 Pedagogisk perspektiv

I de generelle drøftingene rundt det pedagogiske perspektivet viser vi til at det ikke er forskningsmessig grunnlag for å konkludere med at skolestørrelse isolert sett påvirker kvalitet i skolen.

På ungdomstrinnet skal elevene ha tilbud om minst ett av de fire fremmedspråkene fransk, tysk, spansk eller russisk. Elever som ikke ønsker et ekstra fremmedspråk skal tilbys fordypning i norsk, engelsk, matematikk eller tilbys arbeidslivsfag. Man skal også ha tilbud om opplæring i valgfag. Ungdomsskoler med få elever har få ansatte. Det vil da være vanskelig å kunne tilby et bredt utvalg av fremmedspråk og valgfag.

	Tysk	Fransk	Spansk	Russisk	Eng. ford.	Ma. ford.	No. Ford.	Arb.liv
Kopperud	45	-	59	-	-	-	-	28
Vardal	86	59	91	-	62	32	17	-

Figur 28 Tabellen viser hvor mange elever som har undervisning i de ulike fagene ved hhv Vardal Ungdomsskole og ungdomstrinnet på Kopperud skoleåret 2018-2019. Strekene i tabellen kan bety enten at skolen ikke tilbyr faget eller at ingen elever har valgt det.

Opplæringslovens § 8-1 slår fast at «Grunnskoleelevene har rett til å gå på den skolen som ligg nærast eller ved den skolen i nærmiljøet som dei soknar til. Kommunen kan gi forskrifter om kva for skole dei ulike områda i kommunen soknar til.»

Det betyr at det ved alle grunnskoler vil være elever som krever særskilt tilrettelegging av ulik type. Det kan være alt fra multihandicappede barn til elever med lærevansker av ulik art og alvorlighetsgrad som skal ha opplæring som er tilpasset deres behov. For å gi et tilfredsstillende godt tilbud til elever med særskilte behov, er det en klar fordel at skolen har tilgang på lærere med tilstrekkelig kompetanse innen spesialpedagogikk. En skole må ha en viss størrelse for at man skal kunne ha et spesialpedagogisk fagmiljø som er tilstrekkelig robust til å vare over tid. Mindre skoler er avhengig av å bygge opp fagkompetanse når behovene melder seg. Det betyr at de vil gjerne vil forvitte når elever med store spesialpedagogiske behov går ut av skolen, for så å måtte bygges opp igjen når skolen igjen får elever med tilsvarende store og sammensatte behov.

Vardal ungdomsskole er tilstrekkelig stor i dag til at et slikt miljø av en viss bredde kan bygges og opprettholdes. Ungdomstrinnet på Kopperud er forholdsvis lite. Det vil derfor være større sjans for at slike miljøer forvitrer og blir borte når elever med store og sammensatte behov går ut fra skolen. Det faktum at Kopperud er en kombinertskole, og med det har mange elever totalt sett, kan for øvrig bidra til å opprettholde miljøene bedre enn om det var en rein ungdomsskole, forutsatt at aktuelle lærere også kan undervise på barnetrinnet

Noen fagmiljøer blant ansatte har direkte sammenheng med alderen på elevene. Andre fremmedspråk, fordypning i matematikk, norsk og engelsk, samt arbeidslivsfag er tilbud som skal gis i ungdomsskolen. Derved blir fagmiljøene i andre fremmedspråk og arbeidslivsfag nødvendigvis kun knyttet til ungdomstrinnet. Det lar seg vanskelig gjøre å bygge varige og robuste fagmiljøer når elevtallet ved et ungdomstrinn blir lite, særlig når en skole ligger i et område der den direkte konkurrerer med større ungdomsskoler og framfor alt videregående skoler om den samme fagkompetansen.

Kompetansereformen setter krav til 60 studiepoeng for å undervise i norsk, engelsk og matematikk på ungdomstrinnet, 30 studiepoeng for øvrige fag. Tilsvarende som for fagene nevnt ovenfor, vil det være vanskeligere å innfri kompetansekravene ved en ungdomsskole med få elever, enn ved ungdomsskoler med flere elever.

8.2 Organisatorisk perspektiv

Det har vist seg å være et tilbakevendende problem å få tak i lærere som er kvalifisert for å undervise i særlig språkfagene. Dette er fag der elevene kun har gjennomsnittlig to uketimer. Det gjør at fagmiljøene ved skolene blir forholdsvis små og sårbare. På de mindre ungdomsskolene blir man derfor helt avhengig av enkeltpersoner for i det hele tatt å kunne tilby undervisning i faget. Forutsigbarheten både for lærere og elever blir noe begrenset.

I avsnittet som omhandler framtidig elevtall, ser vi at elevtallet kommer til å gå betydelig ned på begge ungdomsskolene. Fødselstallene går gradvis nedover i begge kretsene. Framskrevet elevtall ved begge skolene viser en gradvis nedgang så langt fram det er mulig å skaffe data, fram til skoleåret 2031-2032. Vardal Ungdomsskole vil da ha 273 elever, mens Ungdomstrinnet ved Kopperud vil være helt nede i 86 elever. Organisatorisk vil det være betydelig forskjell på hva som vil være mulig å få til av sterke og varige fagmiljøer på de to ungdomsskolene, grunnet forskjellene i elevtall. Med 86 elever på ungdomstrinnet på Kopperud vil det være begrensede muligheter til å kunne ha gode fagmiljøer, særlig på de mindre fagene, som språkfagene der vi ser at Kopperud i dag tilbyr undervisning i to språk, sammenlignet med Vardal som har tre språk. *Dette skyldes ikke hvor godt en skole er drevet.* Det har snarere med muligheten for å tilby en tilstrekkelig stor og attraktiv jobb til lærere med kompetanse i fagene. Attraktiv og tilstrekkelig på en slik måte at læreren kan ha en stor nok jobb uten å måtte undervise i for mange andre fag i tillegg for å fylle opp stillingen sin.

Ungdomstrinn med under 100 elever er ikke uvanlig i Norge. Felles for de fleste ungdomstrinn med så få elever, er at det gjerne er geografiske hensyn som gjør at de opprettholdes til tross for lite elevtall. Dersom en strukturrasjonalisering gjør at reisevegen blir uforholdsmessig lang for elevene velger man gjerne å opprettholde skolestedet til tross for lavt elevtall og lite fagmiljø. Kopperud skole ligger imidlertid i byen, med kort reiseavstand til andre skolesteder.

Om man velger å beholde dagens organisering vil Vardal ungdomsskole til tross for stor elvtallsnedgang ha 273 elever skoleåret 2031-2032. Dette er på ingen måte hva man kan karakterisere som en stor ungdomsskole, men elevtallet er allikevel høgt nok til at man vil kunne opprettholde en viss robusthet i fagmiljøene, til tross for at de vil bli merkbart mindre enn de er pr i dag.

8.3 Samfunnsmessig perspektiv

Som beskrevet i den generelle drøftinga av det samfunnsmessige perspektivet, spiller en skole en større rolle i et lokalsamfunn enn kun et lærested for elevene. Dette gjelder også for Kopperud skole og Vardal Ungdomsskole. Begge skolebyggene brukes til mange formål utover skoledrift. Særlig er gymsalene utleid på kveldstid til diverse treningsaktiviteter på begge skolene. Vardal Ungdomsskole er i tillegg utleid som øvingslokale for skolekorps, veterankorps og drill.

Kopperud skole bærer mer preg av å være en nærskole for lokalsamfunnet enn hva Vardal ungdomsskole gjør. Dette har sammenheng med at Kopperud også er en barneskole. I og med at en barneskolekrets er mindre, gjerne helt lokal, vil nærheten bli en annen enn til en skole som Vardal ungdomsskole, som pr i dag spenner over tre barneskolekretser. Den samfunnsmessige betydningen i Kopperud krets av å eventuelt endre ungdomsskolestruktur synes derfor liten. Kopperud som skolested vil uansett bestå, utleiemulighetene på kveldstid vil være nøyaktig de samme i kretsen uavhengig av hvilken struktur for ungdomsskoletilbudet som velges, og møtestedet for nærmiljøet vil bestå.

8.4 Økonomisk perspektiv

Om man velger å opprettholde dagens struktur, påvirkes naturligvis ikke skysskostnadene. Byggene både på både Kopperud og Vardal ungdomsskole vil trenge oppgradering, til dels betydelig. Dette gjelder særlig for Vardal ungdomsskole, og for mellomtrinnet, administrasjonsbygget og SFO-lokalene på Kopperud. Rehabilitering av gamle bygg er gjerne svært kostnadskrevende, og i mange tilfelle vil det være mer lønnsomt å bygge nytt. Rehabilitering eller nybygg vil påvirke de totale kostnadene knyttet til å drifte skolebygg i kommunen, og trekke kostnadene ned over tid. Om man beholder dagens struktur vil man få stordriftsfordeler på administrasjon og støttefunksjoner, da disse vil bli felles med barnetrinnet på Kopperud. Det vil imidlertid gradvis bli vanskeligere å utnytte lærerkreftene optimalt. Grunnet synkende elevtall framover i tid, vil det bli et økende problem å fylle opp klasser. Kostnadseffektiviteten på ansattensida vil således gå ned over tid.

Teknisk vurdering av begge bygg

9. To små ungdomsskoler

Et alternativ til dagens ungdomsskolestruktur vil være å opprette to ungdomsskoler, en for Grande og Blomhaug kretser, og en for Vindingstad og Kopperud kretser. Hvis dette alternativet velges, vil det være naturlig med ett skolested nord for Hunnselva, og ett i Sørbyen. Det vil i så tilfelle være nødvendig med bygging av minst en ny ungdomsskole, med dertil hørende tilegnelse av egnet tomt. Framskrevet elevtall viser at det vil være to ungdomsskoler som må kunne karakteriseres som forholdsvis små. Ungdomsskolen for Grande og Blomhaug kretser vil på det meste ha 238 elever, for så å være nede i 161 elever i 2031-2032, fire år seinere. Ungdomsskole for Sørbyen, altså Kopperud og Vindingstad kretser vil være noe større. Toppåret 2022-2023 vil elevtallet være oppe i 326, mens det i 2031-2032 vil være nede i 198 elever.

Alternativet vil frigjøre kapasitet ved Vardal ungdomsskole, slik at en umiddelbar utbygging der reint arealmessig ikke blir nødvendig. Det er imidlertid viktig å merke seg at

Vardal ungdomsskole er bygd i 1965 etter datidens krav og standarder. Den er oppgradert i 1995. Det er stort behov for betydelig oppgradering av skoleanlegget, eventuelt et nytt skolebygg.

Reguleringsplanen for Gjøvik kommune viser at det meste av framtidig boligbygging av eneboliger vil skje i Grande krets og i Blomhaug krets. Det gjør at det er nærliggende å anta at elevtallnedgangen der på lengre sikt vil bli noe lavere enn i Sørbyen, der det ikke er lagt opp til boligbygging som vil generere elevtallsvekst.

9.1 Pedagogisk perspektiv

Det fins ikke forskningsmessig belegg for å kunne fastslå at elevtall aleine har betydning for kvalitet i skolen. Ungdomsskolen i Sørbyen vil på det største være stor nok til å kunne lage et noenlunde robust fagmiljø. Det er grunn til å stille spørsmål om hvor varig fagmiljøet vil bli når man tar med i betraktning at elevtallet vil gå ned med 128 elever over en periode på ni år, til 198 elever i 2031-2032. For Vardal ungdomsskole vil elevtallet da være på 161. På samme måte som for Sørbyen ungdomsskole, vil det trulig være vanskelig å skape og beholde solide fagmiljøer, særlig på de små fagene. For begge ungdomsskolene vil man da trulig være helt i skjæringspunktet for hvorvidt det vil være mulig å oppfylle kompetansekravene for å undervise i de ulike fagene.

Det er grunn til å stille spørsmål ved om ungdomsskolene i denne delen av Gjøvik vil være tilstrekkelig stort til at det kan bygges og beholdes et tilstrekkelig kompetent spesialpedagogisk fagmiljø ved begge skolene. Det betyr igjen at det trulig vil være vanskeligere å møte elever med omfattende spesialpedagogiske behov om man velger dette ungdomsskolealternativet, sammenlignet med begge de to andre alternativene.

9.2 Organisatorisk perspektiv

9.2.1 Fagmiljøer

Med to ungdomsskoler i området vil det være tre ungdomsskoler i sentrum eller sentrumsnære områder: Sørbyen, Vardal/Hunndalen og Bjørnsveen. For å ha gode fagtilbud over tid som er tilstrekkelig attraktive for kvalifiserte lærere som vil jobbe på ungdomsskolenivå i eller i nærheten av byen, er det viktig å ha gode fagmiljøer å tilby ved rekruttering av nye lærere. Ved opprettelse av Sørbyen ungdomsskole skapes et behov for å bygge et ekstra fagmiljø i tillegg til de som allerede eksisterer ved Vardal ungdomsskole og Bjørnsveen ungdomsskole. Når fagmiljøene ved ungdomsskolene i Sørbyen/Vardal vil bli såpass små som skissert, er det grunn til å anta at en del lærere heller vil søke seg mot videregående skoler for å ha tilfredsstillende store og attraktive fagmiljøer å jobbe i.

En skole er avhengig av alltid å ha et minstetall voksne som står klare til å møte elevene for at de skal få oppfylt sin rett til opplæring. Små skoler er således ofte mer sårbare ved sjukefravær av ansatte. Jo mindre en skole er, jo vanskeligere er det å omorganisere på kort varsel ved f.eks. sjukefravær. En større skole kan lettere slå sammen grupper, organisere annerledes, og blir derved mindre sårbare, og mindre avhengige av å ha inn eksterne vikarer. Dersom alternativet med to små ungdomsskoler velges, vil de trulig være store nok til å ha en viss fleksibilitet, avtakende med minkende elevtall. Dog vil fleksibiliteten være mindre enn dersom man velger å gå for begge de to øvrige alternativene.

9.3 Samfunnsmessig perspektiv

Ved valg av dette alternativet vil det bli opprettet et skolested i tillegg til de som eksisterer i dag. Dette fordi Kopperud er en kombinertskole, og således vil bestå som skolested også dersom ungdomstrinnet ikke lenger er der. Det er derfor vanskelig å se annet enn positive utslag på det samfunnsmessige perspektivet om dette alternativet velges. Det vil bli en arena ekstra som kan leies av idrettslag, korps, kor osv til trening og øving. En mulig positiv effekt som vil kunne oppstå på sikt kan være at Sørbyen i større grad enn i dag vil kunne oppleves som en egen og mer enhetlig krets med ungdomsskolen som felles møtested for foreldre og foresatte.

9.4 Økonomisk perspektiv

Skysstbehovet ved valg av to små ungdomsskoler er helt avhengig av hvilke skolesteder som blir valgt. Om vi tar utgangspunkt i tomtealternativene som er anbefalt i rapport foretatt av planavdelingen vår 2018, nemlig en ungdomsskole beliggende der Vardal ungdomsskole er i dag, og en ved Vindingstad, vil dette kunne gi redusert skysstbehov sammenlignet med i dag. Elevene i Vindingstad krets vil stort sett ha gangavstand. Det samme vil gjelde store deler av elevene i Kopperud krets. Med dagens struktur skysses elevene fra Vindingstad gjennom Kopperud krets for å komme til sin egen ungdomsskole.

Figur 29 Lyserøde streker markerer kretsgrenser.

Det er for øvrig pekt på flere aktuelle tomtealternativer ved valg av to små ungdomsskoler. De ulike alternativene vil generere ulike behov for skoleskyss. De tomtealternativene som ligger i utkanten av en felles Vindingstad/Kopperud ungdomsskolekrets vil naturlig nok utløse størst skysstbehov, og med det, størst kostnader.

Dette alternativet vil generere behov for bygging av et helt nytt skoleanlegg. I tillegg vil man måtte vurdere hvorvidt det lønner seg å renovere Vardal ungdomsskole, eller å bygge nytt. Det er ofte dyrt å renovere gamle bygg. Det er gjerne bedre økonomi å bygge nytt. Dette må vurderes nøye hvis alternativet velges. Bygningsmassen på Vardal ungdomsskole er gammel, lite hensiktsmessig, og svarer dårlig til dagens behov. En eventuell renovering vil i så fall bli betydelig. Man vil måtte bruke et midlertidig bygg til skoledrift i anleggsperioden. Bygges det nytt, vil det være mulig å benytte eksisterende bygningsmasse i anleggsperioden.

10. En felles ungdomsskole

Alternativet med en felles ungdomsskole vil utløse behov for bygging, uavhengig av hvilket tomtealternativ som velges. Det betyr at vi da vil få et nytt, framtidsrettet og moderne skoleanlegg for alle elevene i området. Ungdomsskolekretsen vil da innebefatte Grande, Blomhaug, Kopperud og Vindingstad skolekretser. Framskrevet elevtall viser at elevtallet vil synke fra 541 i 2023-2024 til 359 i 2031-2032. Nedgangen er betydelig, men en felles ungdomsskole vil allikevel ha elevtall høgt nok til at fagmiljøene vil kunne bestå. Skolen vil måtte dimensjoneres for minst 600 elever. Om man velger klasseromsmodell vil det bety at det må dimensjoneres for en sjuparallell, dvs totalt 630 elever. Til sammenligning er dette identisk med elevtallet nye Vestre Toten ungdomsskole er dimensjonert for.

10.1 Pedagogisk perspektiv

En felles ungdomsskole for de fire barneskolekretsene vil bli stor nok til at man vil kunne beholde noenlunde robuste fagmiljøer også i de «små» fagene, sjøl ved en elevtallsnedgang som beskrevet. Elevtallet på en felles ungdomsskole vil være tilstrekkelig stort over tid til at lærerne har rom for fleksibilitet i undervisningen, det vil være mulighet for større variasjon i pedagogiske metoder og virkemidler enn hva som vil være tilfellet ved de andre alternativene. Det er innført kompetansekrav for lærere som ønsker å undervise i ungdomsskolen. For å undervise i fagene norsk, matematikk og engelsk er det nå krav om minst 60 studiepoeng i disse fagene. For å undervise i de øvrige fag er det krav om minst 30 studiepoeng. Dette alternativet vil trulig være tilstrekkelig stor til at man i stor grad vil kunne oppfylle kompetansekravene. Om man forutsetter at elevenes læringsutbytte har sammenheng med lærerens kompetanse i faget det undervises i, kan man slutte at skolen i utgangspunktet er godt rustet til å gi elevene et godt læringsutbytte.

Dette alternativet vil gi best mulighet til å ivareta krav om fagkompetanse. En vil kunne sikre et bredere fagmiljø, med mulighet til å tilby flere fremmedspråk og større tilbud av valgfag, til beste for elevene.

10.2 Organisatorisk perspektiv

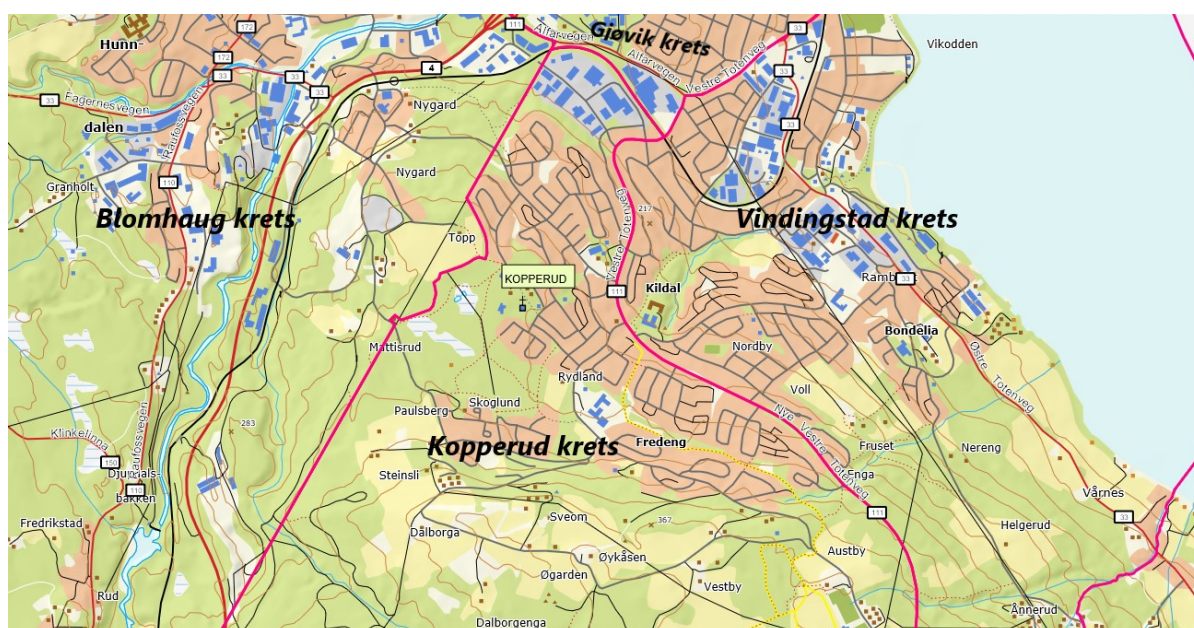
En felles ungdomsskole i området vil gi et stort nok fagmiljø til at det vil være robust over tid. Det er grunn til å anta at det vil være tilstrekkelig attraktivt til å tiltrekke seg gode søkere til lærerstillingene. Elevtallet vil være stort nok til at man ville kunne forsvare å ha funksjoner som f.eks miljøterapeut og rådgiver i forholdsvis store stillinger. Man vil ha muligheten til å ha helsesykepleier tilstede hele uka. Dette vil gjøre at det kan bygges et fagmiljø på skolen som jobber sammen om blant annet psykisk helse hos elevene. Det vil igjen bety at skolen vil kunne møte det spesifikke behovet som hver enkelt elev vil ha på en bedre tilpasset måte enn ved en mindre ungdomsskole der tilgangen på fagpersonell naturlig nok blir mindre. Man vil derved ha et solid fagmiljø på skolen i tillegg til det reinte undervisningsfaglige.

Om man følger anbefalingen fra rapporten «Tomtearealer for U-skole» og plasserer en ungdomsskole der Vardal Ungdomsskole ligger i dag, vil det utløse skysstbehov for en del av elevene som bor i Kopperud krets. Avstanden til ungdomsskolen for disse elevene bli omlag det samme som for elevene i Vindingstad krets. Avstanden for de i Kopperud krets som bor lengst unna, vil da være ca 5 km. De i Vindingstad krets som bor lengst unna Vardal Ungdomsskole har til sammenligning ca 7 km til Vardal ungdomsskole. Elevene i Grande krets som bor lengst unna vil ha ca 16 km til ungdomsskolen.

10.3 Samfunnsmessig perspektiv

Alternativet med en felles ungdomsskole innebærer at antall skolesteder vil være det samme som i dag, i og med at Kopperud uansett vil bestå som barneskole. Engasjementet for, og rolla til en ungdomsskole i lokalsamfunnet skiller seg vanligvis fra engasjementet og rolla som barneskolene spiller i et lokalsamfunn. I en rapport fra Telemarksforskning pekes det på at lag og foreningsarbeid er mer knyttet opp mot barneskolene enn mot ungdomsskolene. Når man opprettholder antall skolesteder er det ingen ting som tyder på at skolens rolle i lokalsamfunnet på Kopperud vil endres sammenlignet med i dag.

Med en felles ungdomsskole for området vil ungdomsskolekretsen bli en sammenhengende enhet, ikke en krets med en «enklave», slik Vindingstad i dag er i forhold til resten av kretsen rundt Vardal Ungdomsskole.

Figur 30 Lyserøde streker markerer kretsgrenser.

Kartet viser skolekretsene i Sørbyen. Vindingstad og Kopperud hører til Vardal Ungdomsskole, Gjøvik krets hører til Bjørnsveen. Elevene i Vindingstad krets reiser gjennom enten Kopperud ungdomsskolekrets eller Bjørnsveen ungdomsskolekrets for å komme til sin egen ungdomsskole. Dagens struktur gjør altså at Vardal ungdomsskolekrets geografisk sett er delt i to.

10.4 Økonomisk perspektiv

Dette alternativet vil generere noe økt antall skyss elever, uavhengig av hvilket tomtealternativ som velges. Hvis vi tenker oss en felles ungdomsskole plassert f.eks i nærheten av dagens Vardal Ungdomsskole, vil det utløse skyssrett for en del av Kopperudelevne. Hvis vi ser for oss at ca 50 % av ungdomskoleelevene ved Kopperud får utløst skyssbehov, og tar utgangspunkt i tall fra 2017, ser vi at skysskostnadene pr elev pr skoledag er på kr 47,44. 50 % av elevene ved Kopperud skole er 69 elever. Den totale ekstrakostnaden på skyss pr år vil da komme på **kr 621 938,40**.

For de tre øvrige skolene vil skyssbehovet stå uendret.

Alternativet vil generere betydelige anleggskostnader knyttet til bygging av ny ungdomsskole, og evt idrettshall. Med en felles ungdomsskole vil man hente økonomiske stordriftsfordeler ikke bare mht bygningsmassen, men også på lønnskostnader. Man vil trenge en skoleadministrasjon, ikke to, slik tilfellet er om man velger to separate ungdomsskoler. Det samme ville gjelde støttefunksjoner rundt skolen. Elevtallet ved en større skole gjør at man enklere kan fylle opp klasser og benytte lærerkrefter optimalt enn man kan på mindre skoler.

11 Meninger blant brukere

Det synes hensiktsmessig å gå i møte med brukerne av ungdomsskolene i området. Med brukere i dette tilfellet menes ansatte, foresatte og elever. Hver av disse gruppene må behandles særskilt, og på hver sin måte for å få fram argumenter for de ulike alternativene. Det er noe forskjell på engasjementet rundt ungdomsskolestrukturen er på de ulike skolene. Dette har tydelig med hvor sterkt de later til sjøl å bli berørt av eventuelle strukturendringer. Engasjementet synes sterkest på Kopperud skole, Vardal ungdomsskole, og til dels på Vindingstad skole. Det er derfor gått grundigst inn på disse skolene. På Vindingstad og Kopperud ble det også avholdt møter på med lærerkollegiet for å høre om deres meninger og argumenter.

11.1 Ansatte

11.1.1 Møter med ledelsen

Det er avholdt møter først med ledelsen på alle skolene. Fra skolens side deltok rektor og inspektør(er) på disse møtene. De ble presentert de ulike alternativene som foreligger, samt framskrevet elevtall på hver av skolene, og framskrevet elevtall slik det vil framstå på ungdomsskolene på hvert av alternativene. I forbindelse med dette ble de også presentert for reguleringsplanen innafor sin skolekrets, og den boligbygginga det der er tatt høgde for. Det ble deretter en dialog mellom prosjektleder og skoleledelsen rundt fordeler og ulemper de så ved hvert av alternativene. Ledergruppa ved hver av skolene pekte så på hvilket av alternativene de mente var best, hvilket de mente det var viktig å unngå, og begrunnet disse standpunktene. Innad i ledergruppene på hver av skolene var det samstemmighet om dette.

11.1.1.1 Grande skole

Rektor og inspektør møtte. De pekte på behovet for at deres ungdomsskole også i framtida bør være på nordsida av Hunnselva. Grande skolekrets er stor i utstrekning, og strekker seg helt fra grensa mot Landåsbygda i Søndre Land, og ned til grensa mot Blomhaug. Reiseavtand for elevene som bor lengst vest i Sevalvegen til Vardal Ungdomsskole er i dag ca 15 minutter med bil, noe mer med skolebuss. Det ble pekt på at det i Gjøvik i det store og hele er en stor flaskehals trafikkmessig, nemlig Kallerud. Dersom en felles ungdomsskole blir lagt sør for Hunnselva, vil reisevegen med skolebuss i «rushtida» fort bli opp mot 25 minutter. Dette synes unødvendig. Reisevegen for elevene fra Sørbyen er kortere, og ingen derfra vil få tilnærmet så lang reiseveg, sjøl om en eventuell felles ungdomsskole skulle bli der Vardal Ungdomsskole er i dag. Primært ønskes en stor ungdomsskole, plassert der Vardal ungdomsskole er i dag. De mener alternativet med to små ungdomsskoler er minst ønskelig.

11.1.1.2 Vindingstad skole

Rektor og inspektør møtte. De mente det er for få elever i ungdomsskolealder både nå og i framtida til at det bør være to ungdomsskoler i området. De pekte på behovet for sterke og robuste fagmiljøer, noe de mente henger sammen med elevtall på skolen, og med det, antall ansatte. Det er lettere å opprette og beholde robuste, sterke fagmiljøer på en større skole. Fordelen de så med mindre skoler, er at elevmiljøet gjerne blir mer oversiktlig. De var tydelig på at de mener en felles ungdomsskole for alle fire barneskolekretsene er å foretrekke. De trakk fram fordelene de mener det er at elever bytter skolemiljø etter 7 år på en og samme barneskole. Elevene har gått mer enn halve livet sitt på en og samme skole. Interesser utkrystalliseres, og etter hvert som man blir eldre øker behovet for en større sosial sfære. Mange av elevene har stor glede og nytte av å knytte nye vennskapsbånd etter 7 år på barneskolen. Dette er mye vanskeligere dersom man går på en kombinertskole, noe man bør unngå når man har muligheter til det, slik man har i en by. På bakgrunn av dette mente de strukturen som er i dag er minst ønskelig i framtida.

11.1.1.3 Kopperud skole

Rektor og tre inspektører møtte. De mente det er veldig verdifullt med en 1-10-skole. Noen av elevene særlig med særskilte behov, sliter med å tilpasse seg når det er store overganger og endringer som skjer, slik tilfellet er når man bytter skole fra barneskole til ungdomsskole. Denne overgangen unngår man ved kombinertskoler. Man kjenner de man skal gå sammen med også på ungdomstrinnet. Ved Kopperud skole har barnetrinnet og ungdomstrinnet arbeidet sammen i mange år, og personalet har på den måten blitt trent i å dra veksler på hverandre, utnytte hverandres styrker. På ungdomstrinnet er det gjerne en høyere andel menn enn på barnetrinnet, noe de har dratt veksler på i barnetrinnet på Kopperud. Elever som trenger positive mannlige forbilder har lettere fått dette på den måten, også på barnetrinnet. Framskrevet elevtall viser at elevtallet noen år framover i tid vil bli lavt på ungdomstrinnet. I utgangspunktet vil dette gjøre at fagmiljøene på de små fagene som er spesifikke for ungdomstrinnet, fort kan bli små. Eksempelvis kan dette gjelde språkfag og arbeidslivsfag. Imidlertid mener de de har erfaring med at de har greid å lage gode fagmiljøer på tvers av de spesifikke fagene, at fagmiljøene har handlet om flere fag, og at det derfor har blitt tilfredsstillende stort og robust. De pekte også på fordelene ved at ansatte kan jobbe på ulike skoletyper ut fra hvilken fase de er i livet. Valgmulighetene for lærerne blir større.

Ledelsen ved Kopperud mener løsningen med en felles ungdomsskole for alle fire kretsene bør unngås. De mener det vil bli mer utrygt for elevene, særlig de med særskilte behov.

11.1.1.4 Blomhaug skole

Rektor og inspektør møtte. De ga tydelig uttrykk for at de mener ordningen i dag med en ungdomsskole for tre barneskolekretser, og en kombinertskole for en av kretsene er en merkelig struktur. De mener det er riktig og viktig at man får prøve nye miljøer når man er 12 år, og forholdene ligger til rette for det, slik det gjør i en by som Gjøvik. De ser ingen grunn til at en skolekrets skal ha en så annerledes ordening enn de tre andre i ett og samme område. Når man ser på helheten, mener de at dagens struktur definitivt bør unngås i framtida.

De ga uttrykk for at elevtallet framover vil bli for lite til å forsvare to ungdomsskoler i området. Det blir vanskelig å få til solide, robuste fagmiljøer som kan stå seg i konkurransen med blant annet videregående skoler om gode lærerkrefter særlig i de små fagene, som språkfag.

Ledelsen ved Blomhaug skole mener det bør bygges en felles ungdomsskole for alle fire barneskolekretsene.

11.1.1.5 Vardal Ungdomsskole

Rektor og to inspektører møtte. De mener det sterkt er å foretrekke en felles ungdomsskole for alle fire barneskolekretsene. Isolert sett kan de leve med strukturen slik den er i dag, men de peker på forholdvis store forskjeller på ungdomsskoetilbud mellom Kopperudelevne og de øvrige elevene, uten at de peker på det ene som bedre enn det andre. Men forskjellene er uansett store. Det er viktig at man lager tilstrekkelig store og robuste fagmiljøer og får til et kollektivt samarbeid. Kompetansereformen gjør at det vil bli vanskelig å løse kravene knyttet til den, med for små ungdomsskoler. Ledelsen ved Vardal Ungdomsskole var tydelig på at støttefunksjoner som helsesjukepleier, merkantilt personale, vaktmestertjenester, reinhold, miljøterapeut osv er lettere å dekke opp på en god måte for alle brukere av bygget dersom skolen har en viss størrelse. De mener det er enklere å lage gode elevmiljøer for elever som faller litt utafor det vanlige, et miljø de vil føle seg hjemme i, dersom skolen er tilstrekkelig stor. Normalitetsbegrepet vil bli videre, og man blir ikke så lett «utafor» og «rar». Det ble pekt på fordelene ved at elevene bytter miljø når man er 12-13 år, etter sju år på en og samme barneskole. Noen elever har kommet inn i ei negativ rolle overfor de øvrige elevene, ei rolle det er mye enklere å komme ut av dersom man kommer inn i et nytt miljø. Ledelsen ved Vardal Ungdomsskole mente to små ungdomsskoler i området for enhver pris må unngås. Det vil bli to ungdomsskolemiljøer som hver for seg er for små til at de anbefaler dem.

11.1.1.6 Oppsummert fra ledelsen ved skolene

	Grande	Vindingstad	Kopperud	Blomhaug	Vardal U
Ønsker	En felles	En felles	Som i dag	En felles	En felles
Bør unngås	To små	Som i dag	En felles	Som i dag	To små

11.1.2 Møter med pedagogisk personale ved Vindingstad og Kopperud skoler

Etter avtale med ledelsen ved skolene, ble det arrangert møte med lærerne og fagarbeidere som hadde anledning til å møte. Mandatet for arbeidet ble presentert. De ansatte ble informert om hvilke alternativer som er til utredning, det ble gjennomgått framskrevet elevtall ved skolene og de ulike ungdomsskolealternativene. Framleggene ved de to skolene ble forsøkt holdt så like som mulig. De ansatte ble oppfordret til å bevege seg «opp på glasstaket», forøke å se saken så objektivt som mulig, og ha i tankene at de skal uttale seg om hva de mener er best for elevene i *hele området*, ikke utelukkende hva de tenker ut fra sin skole og arbeidsplass. De ansatte ble delt i grupper, det ble brukt rekkeframlegg for å få fram alles meninger på gruppene. Hver gruppe sammenfattet, og presenterte i plenum hva som hadde kommet fram fra de respektive gruppene.

11.1.2.1 Vindingstad skole

To av alternativene krystalliserte seg som aktuelle. Et flertall støttet alternativet med to små ungdomsskoler, mens noen var klare på at en felles ungdomsskole for alle fire barneskolekretsene ville være best. Et samstemt personale anså dagens struktur med en 1-10-skole som uønsket. Argumenter som ble brukt for to små ungdomsskoler, var kort reiseveg for elevene i Sørbyen, samt at det vil være små og oversiktlige miljøer for elevene. Til tross for presentasjon av arealplanens og kommuneplanens føringer om hvor det vil bygges i framtida, ble det hevdet at det kom til å bli befolkningsvekst i Sørbyen, og at det derfor bør dimensjoneres med en egen ungdomsskole der til å ta imot framtidig økt elevmasse.

Argumenter for en felles skole, var robuste fagmiljøer, og likt ungdomsskoletilbud for alle elevene. Det ble pekt på nødvendigheten at elevene bør få tilbud om flere språkfag, noe de mener er mulig å få til på en større skole.

11.1.2.2 Kopperud skole

På Kopperud skole ble det argumentert for alle tre alternativene. Alternativene med hhv en felles ungdomsskole eller to små syntes å ha mest tilslutning blant personalet. Argumenter som kom fram for en felles ungdomsskole, var at det blir flere lærere som jobber med ungdomsskoletrinnet. Med det blir det breiere fagmiljø, og lærerne kan i større grad spesialisere seg på å undervise innafor sine fag, enn man kan ved små skoler. Økonomi ble også nevnt, det ble pekt på stordriftsfordeler, blant annet i forhold til administrasjonskostnader, samt at det blir enklere med tilgang på støttefunksjoner som PPT, helsesjukepleier og miljøarbeider. Det ble også pekt på at elevtallet framover totalt kommer til å bli såpass lavt at en felles ungdomsskole uansett ikke blir veldig stor, og at alternativet med to små ungdomsskoler kanskje blir i minste laget for å kunne bli en ungdomsskole for framtida. To små skoler vil kanskje gi et for lite elevtall på skolene hver for seg til at det blir gode og robuste fagmiljøer å spille på.

Det ble også lagt fram mange argumenter for to små skoler. Det ble pekt på at et mindre elevtall vil kunne gi bedre oversikt og med det bedre muligheter til å skape gode elevmiljøer. Det ble også løftet fram at Hunnselva representerer ei grense i området, og at elevene fra Sørbyen naturlig hører sammen, og derfor bør samles i en felles ungdomsskole. Fysisk nærhet til ungdomsskolen ble også løftet fram som en fordel, da det kan gi bedre møteplasser for foresatte, og gi et bedre eierforhold til en ungdomsskole enn det som ofte er tilfellet. Det ble også pekt på at skyssbehovet har sammenheng med antall skolesteder. Ved to små ungdomsskoler vil det derfor bli vesentlig mindre skyssbehov for elever enn hva tilfellet er med en felles ungdomsskole. Dette vil også gi en miljøgevinst i tillegg til at man sparer skyssutgifter. Noen få av lærerne ønsket å fortsette med dagens struktur, og pekte på at man i en 1-10-skole får anledning til å følge elevene mer over tid, at man blir bedre kjent med dem, noe som i sin tur gir større trygghet for elevene. Det ble også lagt fram tydelige ulemper med 1-10-skole, og at en av disse er at elevene er tvunget til å gå hele grunnskoletida på en skole, og at man med det ikke får sjanse til å bytte miljø.

11.2 Signaler fra FAU ved de fem skolene

7. februar 2019 ble det avholdt møte med FAU-lederne ved alle de fem skolene. De fikk presentert mandatet fra politikerne, og fikk innblikk i de tre alternativene for ungdomsskolestruktur. Framskrevet elevtall og aldersfordeling ved alle skolekretsene ble gjennomgått, det samme for alle eventuelle ungdomsskolealternativer. Videre ble utbyggingsplaner av boliger som tiltrekker seg barnefamilier presentert. FAU-lederne tok så med seg tallmaterialet for å presentere og ta opp til diskusjon i de ulike FAU-ene.

11.2.1 Blomhaug skoles FAU

FAU for Blomhaug skole er opptatt av at det, uansett hvilken struktur som blir valgt, blir liggende en ungdomsskole i Hunndalen. Dette har ikke minst med reiseavstand for de som bor lengst unna i både Grande krets og Blomhaug krets. De vurderer også bygging av en ny ungdomsskole som en del av den helhetlige tettstedsutviklingen som nå er i gang i Hunndalen. Etter å ha studert fødselstallene i Gjøvik, og med det framtidig elevtallsutvikling, lander flertallet ved Blomhaug FAU på at en felles ungdomsskole for alle fire barneskolene er å foretrekke, eventuelt struktur som i dag. De peker på at når man først skal bygge en ungdomsskole, er det viktig å bygge den tilstrekkelig stor, slik at man ved en mulig befolkningsvekst i framtida ikke behøver å bygge ut på nytt med det første. For Blomhaug skoles FAU er beliggenheten til skolen viktigere enn strukturen.

11.2.2 Kopperud skoles FAU

FAU ved Kopperud skole mener strukturen bør avgjøres ut fra at færrest mulig ungdommer får lang skoleveg. Dersom det blir en stor ungdomsskole, og den blir liggende i Hunndalen vil det være mange fra området Kopperud som vil få lang skoleveg til fots, da de færreste vil ha krav på skoleskyss. De peker på at for mange vil Kalkvegen og ned Nygårdsbakken bli den naturlige vegen til skolen, en skoleveg de vurderer som ikke særlig god. De peker på at Kallerud er en flaskehals reint trafikkmessig, og at økt trafikk over Kallerud vil øke problematikken der på morgen og etta. Med disse argumentene til grunn, mener flertallet ved Kopperud skoles FAU at det enten bør bygges to separate ungdomsskoler, eller at man bør beholde dagens struktur.

11.2.3 Grande skoles FAU

FAU ved Grande skole er tydelige på at de ønsker seg en felles ungdomsskole for alle fire barneskolene, og at den bør ligge i Hunndalen. De mener skolen bør bygges i tilknytning til nybygging av en flerbrukshall. De mener det vil gi gevinster i lokalmiljøene i Hunndalen og Vardal/Bybrua i form av økt tilgjengelighet på treningsarenaer og tilrettelegger for økt aktivitet blant barn og unge i nærmiljøet. Sørbyen vil på denne måten beholde alle sine skolesteder, noe som gjør at det samfunnsmessige perspektivet blir ivaretatt også der. Grande skoles FAU mener også at en stor skole vil stimulere til økt integrering av minoriteter i samfunnet. Blomhaug skole har opptil 25 % av elevtallet med minoritetsbakgrunn. De mener det er viktig at flest mulig elever får tilgang til dette mangfoldet, noe som gir økt forståelse og toleranse begge veger. De mener også det vil være positivt for elevene ved nåværende Kopperud ungdomsskole å bli en del av et større fagmiljø. Elevgruppa ved Kopperud vil i framtida bli veldig liten i forhold til å opprettholde eget ungdomsskoletrinn. For at skolevegen skal bli trygg og god, peker de på at det må tilrettelegges godt i form av gang- og sykkelstier for elever i Sørbyen, slik at behovet for transport langs bilveg, og med det gjennom flaskehalsen ved Kallerud, blir minimert.

FAU ved Grande ser også fordeler faglig ved en større, felles ungdomsskoler. Det vil bli lettere å bygge solide, robuste fagmiljøer, og i tillegg gir det bedre muligheter for andre faggrupper i skolemiljøet, som for eksempel helsesjukepleier, sosionomer, barnevernspedagoger, politikontakter osv. De ulike faginstansene som f.eks PPT, barnevern, politi helsetjenester osv som arbeider titt mot skolen får også færre kontaktpunkter, noe som skaper stabilitet og gode rammer for elevene.

I ei større elevgruppe mener de hver enkelt elev har flere valgmuligheter når det kommer til samarbeidspartnere og venner. Sjansen for at den enkelte elev skal finne noen enten faglig eller sosialt å være sammen med, er større på en stor skole enn ved en liten. De mener således at sjansen for å mistrives, eller ikke finne «sin plass» er mindre ved en stor skole. Kostnadmessig mener de det er en del å hente på å øke skolestørrelsen.

FAU ved Grande skole mener at man ved å kombinere de fire skolekretsene på samme ungdomsskole vil få den mest robuste sammensetningen av elevgrupper for å skape et godt grunnlag for drift av en organisatorisk god skole med forutsigbare rammer på lengre sikt.

12. Vurdering av kretsgrenseregulering mellom Grande og Blomhaug

Grande og Blomhaug skoler er de to barneskolene i kommunen som ligger tette opp til kapasitetsgrensa på antall elever. I kommuneplanen og i arealplanen framgår det at det er regulert areal til forholdsvis omfattende boligbygging i området. Det er også foreslått områder i kommuneplanen som foreløpig ikke er regulert i arealplanen til formålet.

12.1 Grande skole

For Grande krets er områdene Østvold nord, Viflat og Sagstugrenda de som trulig først vil bli utbygd. Disse områdene er regulert til boligbygging av frittliggende småhusbebyggelse som er den type boliger som i størst grad påvirker elevtallet i en krets. Bygging der vil etter alle solemerker påvirke elevtallet på Grande skole. Det er vanskelig å si noe sikkert om når en eventuell pukkeeffekt på elevtallet inntreffer. Erfaringsmessig kan vi anta at den største effekten ligger noe fram i tid. Om vi ser på fødselstallene i kretsen er det derfor grunn til å anta at den generelle fødselstallsnedgangen i kretsen vil nulles ut av effekten av boligbygging i området. Dette er imidlertid vanskelig å fastslå med sikkerhet.

Bygningsmassen på Grande skole er dimensjonert slik at skolen har plass til fem store trinn og to mindre (opptil ca 27 elever). I henhold til framskrevet elevtall basert på fødselstall i kretsen starter det forholdsvis store årstrinn (35 elever) på skolen høsten 2019 og høsten 2020. Deretter er årstrinnene vesentlig mindre, med 19 elever i 2021, 23 elever i 2022, 20 elever i 2023 og 19 elever i 2024. Det er grunn til å anta at en eventuell pukkeeffekt som følge av den planlagte utbygginga i området neppe vil bli særlig merkbar før etter 2023. Men igjen, dette kan man vanskelig si noe sikkert om.

Vi anbefaler derfor at det ikke settes i gang verken utbygging eller investering i modulbygg ved Grande skole på kort sikt. Det er for øvrig grunn til å følge med på elevtallet, slik at eventuelle nødvendige tiltak kan iverksettes hvis det viser seg nødvendig.

12.2 Blomhaug skole

I Blomhaug krets er det først og fremst utbygging av frittliggende boligbebyggelse i området ved Sandberg som ligger nærmest i tid, dernest ved Askim. Forventet effekt på elevtallet vil trulig ikke utløse behov for utbygging eller modulbygg på kort sikt. Det er grunn til å tru at effekten på elevtallet ved skolen vil ligge noe fram i tid. Framskrevet elevtall basert på fødselstallene viser at det vil starte hhv 40, 34 og 25 elever i 2022, 2023 og 2024, mot hhv 45, 50 og 51 elever i 2019, 2020 og 2021. Fødselstallene i kretsen indikerer således en elevtallsnedgang i slutten av perioden. Man kan forvente at effekten av utbygginga nevnt ovenfor trulig vil ligge litt fram i tid, og således gjøre den framskrevne elevtallsnedgangen lavere enn forventet ut fra framskriving av fødselstall.

På samme møte som for Grande, vurderer vi derfor at det ikke er grunn til å sette i gang utbygging eller gå til anskaffelse av modulbygg for å øke kapasiteten ved Blomhaug på kort sikt. Men, det er nødvendig å følge tett med på de reelle elevtallene som starter, og vurdere på nytt dersom forholdene skulle bli veldig annerledes enn antatt.

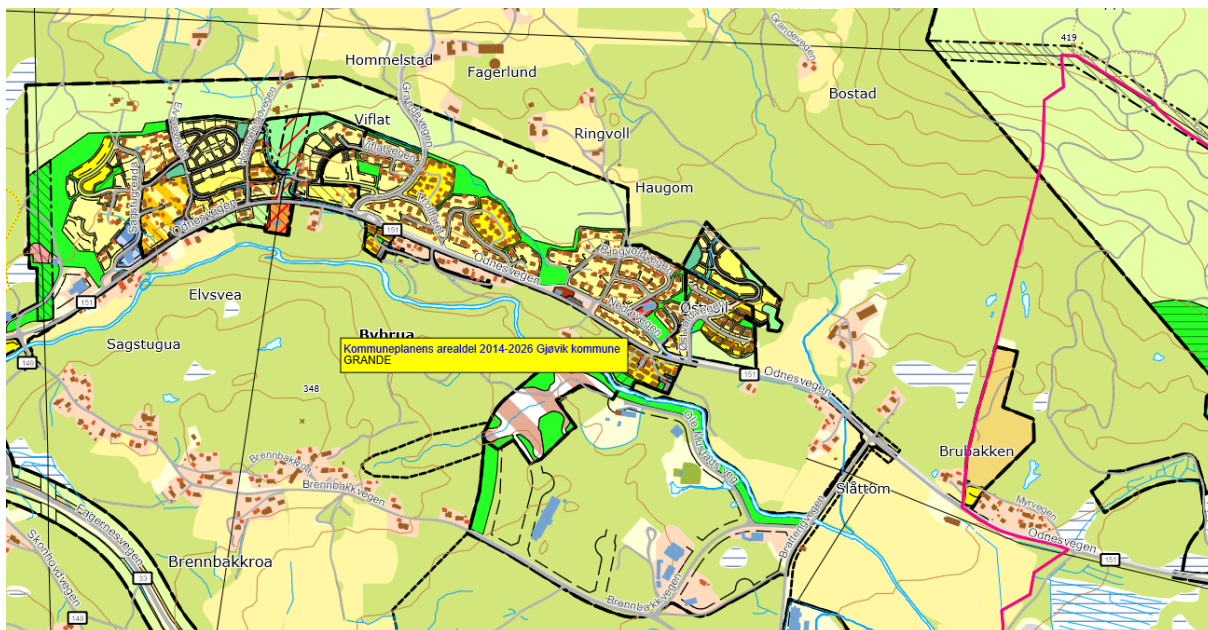
12.3 Justering av kretsgrenser

En måte å avhjelpe kapasitetsproblemer ved en skole er å justere kretsgrenser. I Gjøvik kommune er kretsgrensene fastsatt i en kommunal forskrift. Eventuelle endringer i forskriften må behandles i hht forvaltningslovens regler. Opplæringslovens § 8.1 om grunnskoleelevers rett til

å gå på den skolen som legg nærast eller ved den skolen i nærmiljøet som dei soknar til

begrenser kommunens handlingsrom noe i slike saker.

Grande og Blomhaug skoler er de to skolene i kommunen som ligger tettest opp mot kapasitetsgrensa. Det er planlagt boligbygging i begge kretsene av et slikt omfang at man må forvente at det vil bli større elevtall i framtida enn forventet ut fra framskrevet elevtall. Dette gjelder for begge skoler. Det eneste stedet en eventuell justering av kretsgrensa mellom de to skolene vil kunne påvirke elevtallet av betydning, er ved Østvold. Pr 5. februar 2019 bodde det 44 barn i alderen 6-12 år, og 36 barn i alderen 0-6 år i området Østvoldvegen, Nedrevegen, Ringvoldvegen, medregnet boligene sør for Odnesvegen.

Figur 31 Gjeldende kretsgrense mellom Grande og Blomhaug er markert med rød strek. Gule områder markerer eksisterende og planlagt boligbebyggelse.

I henhold til tall hentet fra Grunnskolenes informasjonssystem (GSI), var det pr 01.10.2018 310 elever ved Grande skole. Om man justerte kretsgrensa mellom Grande og Blomhaug basert på elevtallet inneværende skoleår, ville skolen ha i overkant av 350 elever. En nedgang i elevtall ved skolen basert på framskrevet fødselstall, vil først inntreffe i 2022. Barnetallet i Østvoldområdet er noenlunde likt fra 0 til 12 år. Maksimal teoretisk kapasitet ved Blomhaug skole er beregnet til 373 elever. Elevtallet ved en skole vil variere fra klassetrinn til klassetrinn og fra år til år. Det er derfor ikke sannsynlig at arealet til enhver tid kan utnyttes maksimalt. For å ta høyde for dette beregnes derfor kapasiteten ut fra en fyllingsgrad på 90%. For Blomhaug skole kommer man da på en kapasitet på 336 elever. For Grande skole er brutto elevkapasitet beregnet til 274 elever, mens 90 % kapasitetsutnyttelse ligger på 247 elever. Dersom kretsgrensa mellom Grande og Blomhaug reguleres som skissert, vil man altså sprengte kapasiteten ved Blomhaug skole, mens man ikke løser et problem ved Grande skole.

Om man ser på geografien i Bybrua, framstår området fra Østvoldfeltet til og med Viflat langt på veg som ett sammenhengende boligområde. Å dele området mellom to skolekretser vil derved framstå som unaturlig.

Det anbefales derfor ikke å flytte kretsgrensa mellom Grande og Blomhaug skoler.

Vedlegg

Kopperud Notat
29.08.2019.pdf

Vardal u Notat
29.08.2019.pdf